Socialutskottets betänkande 1986/87:22

om anslag till socialt behandlingsarbete, alkohol- och narkotikapolitik (prop. 1986/87:100, bil. 7 delvis)

SoU
1986/87:22

Sammanfattning

I betänkandet behandlas regeringens i proposition 1986/87:100, bil. 7 (socialdepartementet) framlagda förslag för budgetåret 1987/88 under avsnitt H. Socialt behandlingsarbete, alkohol- och narkotikapolitik samt avsnitt I. Internationell samverkan. I anslutning till avsnitt H. Socialt behandlingsarbete, alkohol- narkotikapolitik behandlas ett antal motionsyrkanden.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag till medelsanvisningar.

Med anledning av två motionsyrkanden (s) om familjerådgivningsverksamheten anför utskottet att det är nödvändigt att verksamhetens fortlevnad garanteras och att regeringen nu skyndsamt bör ta upp frågan om hur verksamheten skall kunna tryggas. Detta föreslås riksdagen ge regeringen till känna.

Övriga motionsyrkanden avstyrks.

Mot utskottets beslut i fråga om stöd till Familjehemmens riksförbund reserverar sig utskottets fp-, m- och c-ledamöter. Fp- och c-ledamöterna reserverar sig också beträffande insatser mot kvinnors missbruk. M- och c-ledamöterna reserverar sig beträffande opinionsbildning mot droger. M-ledamöterna reserverar sig vidare beträffande bidrag till missbrukarvård, medelsanvisning för bidrag till organisationer och samordning för bekämpande av narkotikamissbruket. Fp-ledamöterna reserverar sig till förmån för ett yrkande att BRIS skall ges organisationsstöd och c-ledamöterna beträffande vård i familjehem. Slutligen reserverar sig utskottets vpk-ledamot beträffande en utredning av narkotikadefinitionen, åtgärder mot prostitution och ett socialt stödprojekt bland invandrarungdom.

FEMTE HUVUDTITELN

Proposition 1986/87:100 bil. 7

Regeringen har under punkterna H 1–H 4 (s. 137–143) föreslagit att riksdagen för budgetåret 1987/88 anvisar

(H 1) till Upplysning och information på drogområdet m. m., ett reservationsanslag av 5 031 000 kr.,

(H 2) till Bidrag till missbrukarvård m. m., ett förslagsanslag av 810 000 000 kr.,

(H 3) till Bidrag till organisationer, ett reservationsanslag av 47 310 000 kr.,

(H 4) till Utvecklings- och försöksverksamhet, ett reservationsanslag av 29 020 000 kr.

Regeringen har under punkterna I 1 och I 2 (s. 145–146) föreslagit att riksdagen för budgetåret 1987/88 anvisar

(I 1) till Bidrag till världshälsoorganisationen samt internationellt socialpolitiskt samarbete m. m., ett förslagsanslag av 24 298 000 kr.,

(I 2) till Vissa internationella kongresser i Sverige, ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

Motioner

I motion 1986/87:So207 av Börje Stensson (fp) och Olle Grahn (fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen sägs om ökade resurser för information om alkoholens sociala och medicinska skador.

Motivering till motionen finns i motion Sk803.

I motion 1986/87:So210 av Inga Lantz (vpk) och Margó Ingvardsson (vpk) hemställs att riksdagen hos regeringen begär en utredning av narkotikabegreppet i enlighet med vad i motionen anförts.

I motion 1986/87:So212 av Göran Ericsson (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om att särskilt statsbidrag skall utgå till vårdhuvudmän som utför missbrukarvård innehållande yrkesutbildning.

I motion 1986/87:So215 av Bengt Westerberg m. fl. (fp) hemställs, såvitt här är i frågorna (yrkandena 1–4 och 7),

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige skall följa WHO:s rekommendation och uppsätta målet att minska alkoholkonsumtionen med 25 % till år 2000,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs beträffande återkommande kampanjer mot langning,

3. (delvis) att riksdagen, såvitt nu är i fråga, som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs beträffande kvinnor och missbruk,

4. att riksdagen beslutar att inom anslaget H 4 avsätta 3 milj.kr. för försöks- och utvecklingsprojekt för kvinnor med alkoholproblem,

7. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts beträffande stöd till olika vårdformer.

I motion 1986/87:So217 av Alf Svensson (c) hemställs, såvitt här i riksdagen här i fråga (yrkandena 1 och 3),

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts om införande av nykterhets- och narkotikanämnder i alla kommuner,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som ovan anförts avseende vårdinsatser för narkotikamissbrukare.

I motion 1986/87:So220 av Marianne Karlsson (c) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ungdomar som tas om hand för fylleri bör registreras,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att stödet till nykterhetsrörelsen bör höjas.

I motion 1986/87:So225 av Lennart Brunander (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om samhällets alkoholinformation.

I motion 1986/87:So227 av Bengt Silfverstrand (s) och Hans Pettersson i Helsingborg (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförs om behovet av en samlad översyn av familjerådgivningen.

I motion 1986/87:So229 av Margareta Persson m. fl. (s) hemställs att riksdagen hos regeringen hemställer om att sociala insatser för de prostituerade måste intensifieras.

Motivering till motionen finns i motion Ju616.

I motion 1986/87:So230 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs

1. att riksdagen hos regeringen begär åtgärder för att starta ett socialt stödprojekt bland invandrarungdomar i enlighet med vad som anförs i motionen,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att detta stödprojekt bör organiseras och administreras av kommunerna med full kostnadstäckning genom statsbidrag,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att detta statsbidrag bör finansieras genom en särskild arbetsgivaravgift.

Motivering till motionen finns i motion Sf514.

I motion 1986/87:So238 av Nils Carlshamre m. fl. (m) hemställs att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:100, bil. 7, anslaget H 3, Bidrag till organisationer, för budgetåret 1987/88 beslutar anslå 62 310 000 kr. samt att den i förhållande till regeringens förslag med 15 000 000 kr. sålunda beslutade förhöjningen skall tillföras fördelningsposten Bidrag till organisationer.

I motion 1986/87:So239 av Lennart Alsén (fp) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 2), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att samhällets information om alkohol i större utsträckning bör inriktas på att få till stånd ett från medicinsk och social synpunkt acceptabelt konsumtionssätt.

I motion 1986/87:So242 av Margareta Andrén (fp) och Karin Israelsson (c) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om medel till CAN.

I motion 1986/87:So244 av Kenth Skårvik (fp) och Ingemar Eliasson (fp) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att föreningen Familjehemmens riksförbund bör kunna beviljas statligt stöd för sin verksamhet från t. ex. anslaget Bidrag till organisationer.

I motion 1986/87:So255 av Sten Svensson (m) och Björn Körlof (m) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om lokal och regional samordning av resurser för bekämpande av narkotikamissbruket i enlighet med vad som anförts i motionen.

Motivering till motionen finns i motion Ju630.

I motion 1986/87:So258 av Erik Holmkvist (m) hemställs

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om nödvändigheten av en attitydförändring till akohol i vårt land,

2. att riksdagen hos regeringen begär att länsstyrelserna tar initiativ till bildandet av länsvisa arbetsgrupper med uppgift att inom resp. län öka informationen om alkohol och narkotika och dess verkningar samt i övrigt vidta åtgärder ämnade att komma till rätta med problemen främst bland barn och ungdom i enlighet med riktlinjer i motionen,

3. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i övrigt anförts i motionen beträffande åtgärder för att komma till rätta med alkoholproblemen i vårt samhälle.

I motion 1986/87:So270 av Margareta Persson (s) och Lena Öhrsvik (s) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att BRIS bör beredas anslag inom ramen för anslagen H 3 och H 4.

I motion 1986/87:So272 av Sigge Godin (fp) och Margareta Andrén (fp) hemställs att riksdagen som sin menig ger regeringen till känna behovet av en kampanj enligt den modell som anges i motionen.

I motion 1986/87:So273 av andre vice talman Karl Erik Eriksson m. fl. (fp, c) hemställs att riksdagen verkar för att kommuner och landsting i likhet med regeringen tillsätter alkohol- och narkotikapolitiska råd.

I motion 1986/87:So275 av Lars Werner m. fl. (vpk) hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad som i motionen anförts om ytterligare satsning på social jourverksamhet för att hjälpa prostituerade kvinnor att bryta sitt levnadsmönster.

Motivering till motionen finns i motion Ju639.

I motion 1986/87:So277 av Stig Gustafsson m. fl. (s) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkande 1), att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att landsting och kommuner bör ges ökade möjligheter att erbjuda samarbetssamtal inom ramen för den landstings- eller primärkommunala familjerådgivningen.

Motivering till motionen finns i motion L419.

I motion 1986/87:So280 av Ulla Tillander (c) och Gunilla André (c) hemställs, såvitt här är i fråga (yrkandena 1–3, 6, 7 och 9),

1. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna att intentionerna i 1977 års alkoholpolitiska beslut skall fullföljas,

2. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om behovet av fortsatta insatser inom området opinionsbildning m. m.,

3. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om insatser för det internationella arbetet, särskilt avseende åtgärder inom Nordiska rådets ram,

6. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om vård i familjehem,

7. att riksdagen beslutar att som sin mening ge regeringen till känna vad i motionen anförts om vård för kvinnliga missbrukare,

9. att riksdagen hos regeringen begär att socialstyrelsen tar initiativ till utarbetande av kommunala handlingsprogram mot droger.

I motion 1986/87:So484 av Nils Carlshamre m. fl. (m) hemställs, såvitt här i fråga (yrkande 2), att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:100, bil. 7, beslutar att för budgetåret 1987/88 under anslaget H 2, Bidrag till missbrukarvård, anvisa 435 000 000 kr.

Utskottet

Upplysning och information på drogområdet

I budgetpropositionen föreslås 5 031 000 kr. under anslaget H 1. Upplysning och information på drogområdet m. m.

För den informationsverksamhet om alkohol och andra droger som bedrivs av socialstyrelsens byrå för alkohol- och narkotikafrågor beräknas 1 190 000 kr. för budgetåret 1987/88. Statsbidraget till Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) föreslås för nästa budgetår uppgå till 3 841 000 kr. Av detta belopp anges CAN böra disponera minst 900 000 kr. för att samlat följa drogutvecklingen och låta genomföra olika undersökningar m. m.

Riksdagen formulerade vid behandlingen av propositionen om alkoholpolitiken (prop. 1976/77:108) målsättningen för droginformationen i huvudsak enligt följande.

Informationen skall sätta in missbruksproblemen i deras sociala sammanhang och vidga medvetenheten om att människors sociala svårigheter måste mötas med öppenhet och vilja till solidariska insatser. Den skall också medverka till en sådan förändring i synen på dem som har skadats genom missbruket att deras delaktighet i den samhälleliga gemenskapen tryggas. Informationen bör understryka riskerna för skadeverkningar och betona vikten av helnykterhet under uppväxtåren, i trafiken och i arbetslivet. Informationen bör till stor del avse ungdomen men inte ensidigt inriktas på denna. Ansvaret för den övervägande delen av informationen skall vila på folkrörelserna, som bör ges resurser härför. Informationen bör även inriktas på att förändra och begränsa det traditionella bruket av alkohol.

Riksdagen antog 1985 en proposition (prop. 1984/85:19) om samordnad och intensifierad narkotikapolitik. Enligt de riktlinjer som där antogs för droginformationen skall de tidigare principerna förtfarande gälla. Folkrörelsernas viktiga roll underströks. Man framhöll även vikten av att droginformationen kommer in som ett reguljärt inslag inom många verksamhetsområden.

Det samlade ansvaret för droginformation lades på socialstyrelsen.

Socialstyrelsen skall bedriva drogupplysning och fördela statliga bidrag för information om droger.

I samband med ovan nämnda riksdagsbeslut avvecklades den till socialstyrelsen knutna a-nämnden. Dess roll som initativtagare och talesman för folkrörelserna i drogfrågan har i stället lagts på *ett alkohol- och narkotikapolitiskt råd* med representanter för bl. a. folkrörelser och organisationer som i sin verksamhet arbetar med drogfrågor. Rådet är knutet till regeringen och skall skapa direktkontakter i olika drogpolitiska frågor mellan folkrörelserna och regeringen. Avsikten är att rådet skall vara ett forum för ömsesidig information om pågående och planerad verksamhet samt för diskussion om behov av åtgärder. I rådet skall också kunna tas upp olika förslag om t. ex. undersökningar av utvecklingen på drogområdet.

I budgetpropositionen s. 132 redovisas att rådet har diskuterat de undersökningsresultat som visar att den positiva trenden när det gäller alkoholkonsumtionen håller på att brytas och behovet av åtgärder. Regeringen har som en följd härav inrättat en särskild beredningsgrupp inom rådet med uppgift att intensifiera och utveckla de opinionsbildande insatserna. Insatserna skall ha sin utgångspunkt i ungdomars levnadsvillkor och värderingar och skall bl. a. ta sikte på att utveckla arbetet med att skapa drogfria miljöer. Kopplingen mellan våld och missbruk skall också uppmärksammas. Arbetet skall genomföras med stor skyndsamt och slutföras före sommaren 1988.

Samtidigt kvarstår *Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN)* som ett organ för folkrörelserna med uppgift främst att förmedla basfakta på drogområdet, följa drogutvecklingen och sprida information om förändringarna.

Med anledning av socialstyrelsens uppdrag att utarbeta en långsiktig strategi för drogupplysningen har socialstyrelsen efter nära samråd med berörda myndigheter och organ utarbetat skriften *Strategi för droginformation* (Socialstyrelsen redovisar 1986:13). Strategin behandlar bl. a. mål och riktlinjer för droginformation, drogförebyggande aktiviteter, drogupplysning för olika målgrupper och folkrörelsernas insatser. I skriftens förord anförs bl. a. att en viktig uppgift för socialstyrelsen nu är att följa upp och bevaka att strategins intentioner förverkligas. Socialstyrelsen bör också enligt sin uppfattning om några år göra en utvärdering av de gjorda insatserna.

Socialstyrelsen har även under 1986 publicerat de första två delarna i en serie på fyra av en materialkatalog för drogupplysning.

Socialstyrelsens produktion av skolmaterial för drogupplysning täcker nu hela ungdomsskolan, från lågstadiet t. o. m. gymnasiet, och framställs kontinuerligt. Under våren kommer vidare en ungdomstidning med droginformation att färdigställas och distribueras. Ett biografförspel med droginformation till ungdom kommer dessutom under våren att visas på vanliga biografer samt på Armévision.

I *motion So207 av Börje Stensson och Olle Grahn (båda fp)* hemställs om ökade resurser för information om alkoholbrukets social och medicinska skador. Motionärerna anför att den svenska alkoholpolitiken består av en kombination av prispolitik, restriktioner och information/påverkan. Alla delarna behövs även i framtiden, men informationen är enligt motionärerna

självfallet viktigast, eftersom den syftar till att göra det möjligt för varje människa att leva så att hon inte skadas.

I *motion So258 av Erik Holmkvist (m)* anförs att samhällets och människornas attityd till alkohol i dag är alltför positiv. Detta har medverkat till den situation vi lever i, och enligt motionären måste människornas attityd bli *emot* alkohol *(yrkande 1)*.

Målsättningen för samhällets alkoholpolitik är som riksdagen många gånger uttalat att minska den totala, alltför höga alkoholkonsumtionen och att komma till rätta med alkoholmissbruket. Medlen att nå detta mål är en omfattande opinionsbildning, kontroll över försäljningen och serveringen av alkohol samt en aktiv prispolitik. Enligt målsättningen för informationen bör riskerna för skadeverkningar och vikten av helnykterhet under uppväxtåren, i trafiken och i arbetslivet betonas.

Utskottet vill nu liksom tidgare understryka värdet av information och upplysning om alkoholens skadeverkningar. Samma syn kommer till uttryck i budgetpropositionen. Utskottet utgår från att drogupplysningsverksamheten tilldelas erforderliga resurser. Utskottet anser således inte att motion So207 (fp) påkallar någon riksdagens åtgärd och avstyrker densamma.

När det gäller attityden till alkohol vill utskottet erinra om att målsättningen för alkoholinformationen bl. a. innebär att informationen skall inriktas på att förändra och begränsa det traditionella bruket av alkohol. Utskottet vill understryka detta. Motion So258 (m) yrkande 1 påkallar med hänsyn härtill ingen riksdagens åtgärd och avstyrks.

I *motion So280 av Ulla Tillander och Gunilla André (båda c)* hemställs om fortsatta insatser för opinionsbildning mot alkohol och andra droger *(yrkande 2)*. Motionärerna påpekar att informationskampanjer till bl. a. ungdomar har gett resultat. De framhåller vikten av att upplysnings- och informationsarbetet inte avmattas eller avbryts. Ett framgångsrikt opinionsbildande arbete kräver vidare samlade insatser från regeringen, olika myndigheter och folkrörelerna. Endast så kan målen för alkohol- och narkotikapolitiken på sikt uppnås, anför motionärerna.

I *motion So258 av Erik Holmkvist (m)* anförs bl. a. att vi i dag tvingas konstatera att åtgärder riktade mot den vuxna generationen i vårt land har haft och kommer att ha begränsad genomslagskraft. Motionären anser att det är ytterst angeläget att vi fortsättningsvis satsar huvudparten av våra resurser/insatser på familjerna, barnen, ungdomarna, skolan, ungdomsorganisationerna, de värnpliktiga, idrottsrörelsen samt facket och arbetsgivarna. Vad som anförs i motionen bör ges regeringen till känna *(yrkande 3)*.

Utskottet behandlade ett yrkande med samma innehåll som So280 yrkande 2 i betänkande SoU 1985/86:17 s. 8–9 och yttrade då följande.

Riksdagen har tidigare fastslagit att droginformationen skall vara mångfasetterad och att ansvaret för den övervägande delen av informationen skall vila på folkrörelserna. I propositionen om en samordnad och intensifierad narkotikapolitik betonades (som redan redovisats) att det är viktigt att informationen kommer in som ett reguljärt inslag inom många områden. Folkrörelserna har en central roll i droginformationen. Också i den narkotikapolitiska propositionen betonades organisationernas och folkrörelsernas stora betydelse för framgång i kampen mot drogmissbruk. Vad som

anförs i motionen ligger väl i linje med vad riksdagen och regeringen redan uttalat om insatser mot drogmissbruk och om organisationernas och folkrörelsernas betydelse för arbete mot drogmissbruk. Utskottet vill slå fast nödvändigheten av en fortsatt opinionsbildande verksamhet.

Utskottet ansåg mot bakgrund av det anförda att det saknades anledning till uttalande av riksdagen i frågan och avstyrkte det då aktuella motionsyrkandet.

I utskottets yttrande SoU 1986/87:2 y till skatteutskottet uttalade utskottet (s. 29–30) att den omständigheten att alkoholkonsumtionen åter börjat öka gör att det nu inte är tillräckligt att enbart fortsätta med hittillsvarande upplysnings- och opinionsbildningsverksamhet. Enligt utskottet har hemmen och föräldrarna ett grundläggande ansvar att medvetandegöra barn och ungdomar om alkoholens skadeverkningar. Utskottet anförde vidare.

Därutöver krävs nu en snabb och effektiv informationskampanj för att dra allmänhetens uppmärksamhet till alkoholfrågorna och för att ånyo vända utvecklingen. Statsmakterna bör vara beredda att ta sitt ansvar för att initiera och stimulera en sådan särskild insats. Utskottet noterar i det sammanhanget att man inom det alkohol- och narkotikapolitiska rådet diskuterat en ny central insats liknande de rikskampanjer som tidigare genomförts. Mot bakgrund av de aktuella konsumtionssiffrorna anser utskottet det angeläget att en sådan snarast kommer till stånd. Folkrörelserna måste engageras och ta en viktig del i denna kampanj, som måste bygga på en bred samverkan mellan myndigheter och frivilliga organisationer. Skolan spelar en annan viktig roll och måste ta ett särskilt ansvar för den upplysning som riktar sig till skolungdom. Informationsinsatsen bör bl. a. sprida kunskap om de rent medicinska skadeverkningarna av alkohol och därigenom skapa ökad förståelse för den svenska alkoholpolitiken. Massmedia, främst TV, har stor genomslagskraft och bör självfallet användas för informationsspridningen. Ett viktigt syfte bör vidare vara att skapa en alkoholfri miljö för barn och ungdomar genom särskild information till föräldrar och till alla som arbetar med barn- och ungdomsfrågor. Utskottet vill i det sammanhanget erinra om riksdagens ofta uttalade stöd för alternativ nöjesverksamhet i alkoholfri miljö (se bl. a. SoU 1984/85:14 s. 6).

Utskottet gör nu följande bedömning. Opinionsbildning genom information och upplysning har givits stor betydelse i arbetet med att förebygga olika former av drogmissbruk. Socialstyrelsen har som ovan nämndes bl. a. utarbetat ett långsiktigt program för denna information, rapporten Strategi för droginformation. Som likaså nämndes ovan har det alkohol- och narkotikapolitiska rådet inrättat en särskild arbetsgrupp med uppgift att intensifiera och utveckla de opinionsbildande insatserna. Insatserna skall ha sin utgångspunkt särskilt i ungdomars levnadsvillkor och värderingar. De tidigare fastlagda grundstenarna för droginformationen, t. ex. folkrörelsernas stora ansvar och vikten av att informationen kommer in som ett reguljärt inslag inom många områden, ligger givetvis fast.

Utskottet anser mot bakgrund av det anförda att önskemålen i motionerna i allt väsentligt tillgodoses inom ramen för de målsättningar som finns. Det saknas därför anledning till uttalande av riksdagen i denna fråga. Motionerna So280 (c) yrkande 2 och So258 (m) yrkande 3 avstyrks.

I *motion So215 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)* hemställs att kampanjer mot langning bör återkomma i framtiden *(yrkande 2)*. Motionärerna anför att den kampanj mot langning av alkohol till ungdom som genomfördes 1981 hade två viktiga effekter: den fäste uppmärksamheten på att olovlig överlåtelse av alkohol till ungdom förekommer i betydande omfattning och den bidrog till att förstärka opinionen mot sådan överlåtelse.

I *motion So272 av Sigge Godin och Margareta Andrén (båda fp)* anförs att alkoholpolitiken fått en stämpel att den bara handlar om förbud och en politik *mot* olika företeelser. Enligt motionärernas mening bör regeringen ta initiativ till en kampanj för en bättre folkhälsa och för en minskad alkoholkonsumtion. En sådan kampanj bör bedrivas gemensamt mellan staten, Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet. Motionärerna hemställer att behovet av en sådan kampanj ges regeringen till känna.

Riksdagen har tidigare behandlat frågan om särskilda informationskampanjer mot droger. När det gäller brett upplagda kampanjer mot drogmissbruk har utskottet tidigare anslutit sig till uppfattningen att intensiva riksomfattande informationsinsatser bör vara avgränsade i tiden, bl. a. för att undvika att en mättnadseffekt uppkommer och att intresset mattas av (se t. ex. SoU 1982/83:26 s. 19). Utskottet har vidare framhållit att droginformationen framför allt borde komma in som ett led i olika reguljära verksamheter, bl. a. i skolundervisningen (se SoU 1984/85:8 s. 6). Detta innebar dock inte att utskottet ställde sig avvisande till tanken att det med vissa mellanrum kan vara lämpligt med en större central kampanj mot drogmissbruk.

Utskottet anser det i och för sig angeläget med förstärkt opinionsbildning mot langning och ökad medvetenhet om farorna med alkoholkonsumtion framför allt i ungdomsåren.

Det alkohol- och narkotikapolitiska rådet skall emellertid som nämnts ovan (s. 5) intensifiera opinionsbildningen mot alkohol och droger. En kampanj mot langning bör i första hand behandlas av rådet vid planläggningen av olika informationsinsatser på drogområdet. Utskottet ser gärna att en ny sådan kampanj åter kommer till stånd men är inte berett att förorda något riksdagens initiativ med anledning av motion So215 (fp) yrkande 2, som alltså avstyrks.

När det gäller en kampanj med huvudsakligt syfte att allmänt dra uppmärksamheten till alkoholfrågorna och förstärka opinionsbildningen på området vill utskottet erinra om att utskottet i yttrandet SoU 1986/87:2 y (s. 30) uttalat att det är angeläget att en sådan kampanj snarast kommer till stånd. Med hänvisning härtill och till det inom det alkohol- och narkotikapolitiska rådet inledda arbetet anser utskottet motion So272 (fp) tillgodosedd. Motionen avstyrks således.

I *motion So225 av Lennart Brunander (c)* anförs att målet för alkoholpolitiken är att sänka konsumtionen och försöka få konsumenterna att välja de svagare dryckerna framför de starkare. Enligt motionären kommer den målsättningen inte fram tillräckligt i dagens information, som är alltför inriktad på avhållsamhet och därför riskerar att uppfattas felaktigt och mästrande av stora grupper informationsmottagare. Samhällets alkoholinformation bör därför enligt motionären i fortsättningen utformas under medverkan av inte bara nykterhetsintressena utan även med hjälp av

organisationer och personer, vilkas kompetens kan användas för spridning av information som syftar till en övergång till svagare alkoholdrycker och till ett från social och medicinsk synpunkt acceptabelt umgänge med alkoholdrycker. Motionären hemställer att detta ges regeringen till känna.

I *motion So239 av Lennart Alsén (fp)* hemställs att samhällets information om alkohol i större utsträckning bör inriktas på att få till stånd ett från medicinsk och social synpunkt acceptabelt konsumtionssätt. Motionären påpekar att trots att den totala alkoholkonsumtionen minskat sedan 1977 har en oönskad omfördelning mellan dryckerna skett. Konsumenterna har minskat sin konsumtion av såväl sprit som öl och starköl men valt att i allt högre grad lägga sin alkoholkonsumtion på det medelstarka vinet.

Det utbredda bruket av alkohol är, som utskottet framhöll i yttrande SoU 1986/87:2 y sedan lång tid vårt lands största sociala och medicinska problem. 6 000–7 000 människor beräknas varje år dö i vissa alkoholrelaterade diagnoser. Omkring 300 000 personer beräknas använda alkohol i sådan utsträckning att det allvarligt påverkar deras arbete, familjeliv och hälsa. Alkoholen har också indirekt skadeverkningar för missbrukarnas familjer och omgivning.

Alkoholen medför även stora kostnader för samhället i form av produktionsbortfall, utgifter för sjukvård och sociala insatser, skador till följd av olyckor och kriminalitet m. m.

Målsättningen för alkoholpolitiken är som ovan nämnts att begränsa den totala, alltför höga alkoholkonsumtionen och att komma till rätta med alkoholmissbruket. I målsättningen för alkoholinformationen har bl. a. nämnts att vikten av helnykterhet i olika skeden av livet, t. ex. under uppväxtåren, i trafiken, i arbetslivet och under graviditet, bör betonas.

I det ovannämnda yttrandet till skatteutskottet redovisades att alkoholkonsumtionen, som sedan 1976 visat en sjunkande tendens, ånyo börjat öka under 1985 och 1986. Utskottet, som erinrade om alkoholens skadeverkningar, anförde att den alltjämt höga konsumtionen, som dessutom ökat något, mot denna bakgrund ingav stark oro.

Utskottet anser att så länge alkoholkonsumtionen är så hög som för närvarande det kan vara vanskligt att framhålla viss alkoholkonsumtion som acceptabel. Däremot är det givetvis nödvändigt att behandla alkoholfrågorna på ett sakligt sätt så att informationen känns relevant även för dem som inte är inriktade på total avhållsamhet.

Med det anförda avstyrker utskottet bifall till motionerna So225 (c) och So239 (fp).

Utskottet har inte något att erinra mot medelsberäkningen i propositionen såvitt avser anslaget H 1. Upplysning och information på drogområdet m. m.

Preciserat mål för alkoholpolitiken

År 1977 antog riksdagen ett samlat alkoholpolitiskt program, vilket byggde på förslag från den år 1965 tillsatta alkoholpolitiska utredningen (APU). Tonvikten låg på socialpolitiska insatser i vid mening och ökade resurser till förebyggande åtgärder och opinionsbildning. Målsättningen angavs vara att begränsa den totala, allför höga alkoholkonsumtionen och att komma till

rätta med alkoholmissbruket. Något preciserat mål för sänkningen av konsumtionen fastställdes dock inte. Riksdagen har härefter under en följd av år avslagit motionsyrkanden om ett sådant preciserat delmål (se senast SkU 1985/86:1 s. 16). I propositionen om utvecklingslinjer för hälso- och sjukvården (prop. 1984/85:181)erinrade emellertid statsrådet Sigurdsen om det av Världshälsoorganisationen angivna målet om en minskning av alkoholkonsumtionen med 25 % fram till år 2000. Statsrådet uttalade (prop. s. 69) att hon ansåg detta vara en angelägen målsättning. Något formellt förslag i denna del framlades dock inte i propositionen.

Alkoholkonsumtionen steg kontinuerligt efter avskaffandet av motboken och det samtidiga upphävandet av starkölsförbudet för att kulminera år 1976, då försäljningen uppgick till 7,70 liter per person och år mot 4,92 liter år 1954. Därefter minskade försäljningen för att år 1984 uppgå till 6,01 liter, motsvarande 1966 års nivå. Under år 1985 skedde ånyo en liten ökning (till 6,06 liter). Denna utveckling har fortsatt under 1986.

I *motion So215 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att Sverige skall följa WHO:s rekommendation och uppsätta målet att minska alkoholkonsumtionen med 25 % till år 2000 *(yrkande 1)*. Motionärerna anför att om medlen i alkoholpolitiken skall bli så effektiva som möjligt måste de kunna relateras till ett bestämt mål. Fördelen med ett kvantifierat mål är således enligt motionärernas uppfattning att medlen kan rangordnas och relateras utifrån hur effektivt de leder till målet.

I *motion So280 av Ulla Tillander och Gunilla Andrén (båda c)* yrkas att riksdagen beslutar uttala att intentionerna i 1977 års alkoholpolitiska beslut skall fullföljas *(yrkande 1)*.

Frågor liknande de nu aktuella behandlades senast i utskottets yttrande om vissa alkoholpolitiska frågor (SoU 1986/87:2 y) till skatteutskottet hösten 1986.

Utskottet anförde i yttrandet bl. a. följande.

Våra kunskaper om alkoholens skadeverkningar har stegvis vidgats. Den alltjämt höga konsumtionen, som dessutom ökat något, inger mot denna bakgrund stark oro. Särskilt allvarligt från skadesynpunkt är att det fortfarande finns så många skolungdomar som missbrukar alkohol. De uppgifter som framkommit i 1985 års skolungdomsundersökning tyder på att omkring 5 000 elever i årskurs 9 dricker systemvaror minst en gång i veckan. Dessa uppgifter är uppseendeväckande mot bakgrund av den 20-årsgräns som gäller för inköp av systemvaror.

Enligt utskottets mening är det därför angeläget att ånyo lyfta fram alkoholfrågorna i blickpunkten på samma sätt som skedde år 1977 och därigenom skapa en ökad medvetenhet om alkoholens skadeverkningar och förståelse för behovet av alkoholpolitiska åtgärder. Den inledda nya ökningen av alkoholkonsumtionen måste åter vändas till en minskning med sikte på det av Världshälsoorganisationen angivna målet, som är en 25-procentig minskning av totalkonsumtionen fram till år 2000.

När det gäller valet av åtgärder konstaterar utskottet att 1977 års alkoholpolitiska beslut, vilket innehöll ett samlat alkoholpolitiskt program med tonvikt på socialpolitiska insatser i vid mening, följdes av en nedåtgående trend i alkoholkonsumtionen. Flera orsaker kan ha medverkat härtill, bl. a. den ekonomiska utvecklingen. Nedgången tyder emellertid också på

att den då beslutade politiken var riktig och på att en kraftig satsning på socialpolitiska insatser och opinionsbildning är ett verksamt medel för att få ned alkoholkonsumtionen. Intentionerna i det tidigare riksdagsbeslutet bör därför fullföljas. Alla medel som kan bidra till en varaktig sänkning av alkoholkonsumtionen måste utnyttjas.

Skatteutskottet berörde i sitt betänkande SkU 1986/87:4 inte det av Världshälsoorganisationen angivna målet för minskning av alkoholkonsumtionen. Socialutskottet har emellertid som framgår av ovannämnda yttrande ställt sig principiellt positivt till Världshälsoorganisationens målsättning att minska totalkonsumtionen av alkohol med 25 % fram till år 2000. Utskottet vidhåller denna uppfattning. Av budgetpropositionen framgår vidare att (s. 133) regeringen redan arbetar efter den angivna målsättningen. Syftet med motionen är därför i sak tillgodosett, och något initiativ från riksdagens sida är ej erforderligt. Utskottet avstyrker alltså motion So215 (fp) yrkande 1.

Utskottet uttalade vidare så sent som i höstas att intentionerna i 1977 års alkoholpolitiska beslut bör fullföljas. Utskottet vidhåller detta ställningstagande. I budgetpropositionen (s. 132–133) uttalas också att grunderna för alkoholpolitiken enligt 1977 års riksdagsbeslut bör ligga fast. Vi skall således enligt socialministern även i fortsättningen föra en aktiv prispolitik, genomföra försäljningen av alkohol i kontrollerade former och bedriva en omfattande opinionsbildning. Det finns således inte heller i denna del någon motsättning mellan motionärernas önskemål och inriktningen av de alkoholpolitiska åtgärderna. Riksdagen har genom 1977 års beslut, som aldrig ifrågasatts, givit en klar vägledning för landets alkoholpolitik. Utskottet anser det därför obehövligt med något nytt uttalande av riksdagen med anledning av motion So280 (c) yrkande 1, som alltså avstyrks.

Definition av narkotika

I *motion So210 av Inga Lantz och Margó Ingvardsson (båda vpk)* hemställs om en utredning av narkotikabegreppet. Motionärerna erinrar om att de i en tidigare motion påtalat risken för att nya, narkotika-liknande droger, s. k. designer drugs, skulle kunna förekomma i Sverige. Under 1986 har ett beslag av den narkotikalika drogen MDMA, s. k. Ecstasy, gjorts i Stockholm.

Motionärerna framhåller att två tilltalade frikändes av tingsrätten i det följande brottmålet då domstolen ansåg att "utredningen – – – visar inte med säkerhet att tabletterna utgör narkotika i narkotikastrafflagens mening". Domen visar enligt motionärerna på svårigheterna att tillämpa det nuvarande svenska narkotikabegreppet på gruppen "designer drugs". Frågan om hur ett moderniserat narkotikabegrepp bör se ut bör enligt motionärernas uppfattning bli föremål för en utredning.

Utskottet har med anledning av motionen inhämtat uppgifter om s. k. designer drugs vid en hearing med företrädare för justitie- och socialdepartementen samt socialstyrelsen.

Utskottet vill upplysningsvis anföra att det av motionärerna nämnda beslaget gjordes i juni månad 1986 samt att domen för närvarande är föremål för prövning i Svea hovrätt.

I 8 § narkotikastrafflagen (1968:64) definieras narkotika som läkemedel eller hälsofarliga varor med starkt vanebildande egenskaper eller varor som med lätthet kan omvandlas till varor med sådana egenskaper och som därför antingen är föremål för kontroll enligt en internationell konvention som Sverige har biträtt eller som av regeringen har förklarats skola anses som narkotika.

Sverige har biträtt två FN-konventioner beträffande narkotika, dels 1961 års allmänna narkotikakonvention (den s. k. Single Convention), med ändringsprotokoll år 1972, dels 1971 års konvention om psykotropa substanser. I listor som fogats till konventionerna och som fortlöpande revideras finns upptagna de ämnen som är föremål för internationell kontroll.

I förordningen (1983:366, ändrad och omtryckt 1985:244) om att vissa substanser skall anses som narkotika har regeringen angivit de ytterligare substanser som skall anses som narkotika enligt narkotikastrafflagen. Dessa indelas i centralstimulerande medel, hallucinogener, smärtstillande medel samt sömnmedel och lugnande medel.

I betänkande SoU 1985/86:17 behandlade utskottet utförligt en motion med likartat innehåll som den nu aktuella (s. 27–29). Utskottet redogjorde därvid bl. a. för den diskussion om narkotikadefinitionen som förts i brottsförebyggande rådets (BRÅ) promemoria Narkotikabrott (PM 1982:2). Utskottet hänvisade dessutom till tidigare riksdagsbehandling av frågan (SoU 1982/83:26 s. 10–11).

Utskottet upplyste att beredskapen mot nya narkotiska ämnen är mycket god. Socialstyrelsens läkemedelsavdelning kan omedelbart inleda arbetet med att analysera och begreppsbestämma ett okänt preparat. När analysen är gjord kan regeringen inom en vecka förklara att ämnet är narkotika.

Utskottet fann att det fanns klara fördelar med en uppräkningsdefinition av den typ som för närvarande tillämpas. En sådan definition gör att det är möjligt för var och en att skaffa sig kunskap om ifall ett visst ämne är narkotika eller inte. Definitionen är dessutom enkel och juridiskt exakt och därigenom tillfredsställande från rättssäkerhetssynpunkt. Utskottet uttalade vidare följande.

Man kan däremot se flera svårigheter med någon form av allmänt formulerad narkotikadefinition. Narkotika är inte något entydigt begrepp. En gemensam definition av alla de ämnen som för närvarande betraktas som narkotika skulle få göras mycket vid. Den får dock inte bli så vag att den också omfattar ämnen som inte är avsedda, såsom alkohol och tobak. Det är dessutom nödvändigt att kunna avgränsa innebörden av begreppet narkotika på ett otvetydigt sätt med hänsyn till de allvarliga rättsföljder som är förenade med brott mot narkotikalagstiftningen.

Utskottet konstaterar att den i nu förevarande motion nämnda narkotikaliknande drogen MDMA av FN sedan slutet av augusti månad 1986 är klassad som narkotika och upptagen i FN:s förteckningar. Preparatet är således straffrättsligt narkotika. Preparatet är sedan den 1 april 1987 även upptaget i de svenska förteckningarna.

Utskottet gjorde i betänkande SoU 1985/86:17 bedömningen att beredskapen för att möta en situation då det på den svenska marknaden uppträder nya narkotiska ämnen eller preparat är god.

Oavsett vilken narkotikadefinition som tillämpas måste enligt utskottets då uttalade mening krav uppställas på klar identifiering av ett ämne innan någon kan ställas till ansvar för befattning därmed. Utskottet ansåg inte att det fanns skäl att utreda narkotikadefinitionen och avstyrkte då aktuell motion.

Utskottet anser inte att något framkommit som ger skäl till ändrat ställningstagande och avstyrker därför motion So210 (vpk).

Samordning av insatser mot missbruk

Riksdagen antog hösten 1984 en proposition (1984/85:19) om en samordnad och intensifierad narkotikapolitik. I propositionen anfördes beträffande samordning av narkotikabekämpningen bl. a. att under senare år allt fler kommuner har utarbetat särskilda handlingsprogram inom drogområdet. Trots detta finns det både lokalt och regionalt brister i samordningen av olika insatser.

I propositionen framhölls vidare bl. a. att socialtjänsten har det övergripande ansvaret för den lokala samordningen. Det gäller där för en rad olika myndigheter att finna konkreta samarbetsformer med varandra. Socialtjänstens ansvar bör vidare inbegripa ett ansvar att samordna de lokala resurserna med landstingskommunala och statliga insatser. De olika myndigheterna på det lokala planet har också en viktig uppgift att tillsammans engagera föreningslivet, föräldrar och enskilda i kampen mot narkotika. Det är vidare enligt propositionen önskvärt att alla kommuner utvecklar drogpolitiska handlingsprogram. Programmens utformning beror naturligtvis på lokala och regionala förutsättningar och behov. Några områden som är väsentliga för ett framgångsrikt genomförande av programmen är följande.

- Fortlöpande kartläggning av den lokala missbrukssituationen i samarbete mellan socialtjänst, skola, fritidsförvaltning, föreningar, polis, kriminalvård samt hälso- och sjukvård.
- Samordning av allmänt förebyggande arbete, t. ex. fritidsaktiviteter.
- Gemensamma insatser av socialtjänst, skola, fritidsverksamhet och föräldrar mot skolk och missbruk vid enskilda skolor och fritidsgårdar.
- Tidig upptäckt och tidiga åtgärder mot missbruk i samarbete mellan vuxna, frivilliga och professionella i de ungas vardagsmiljö.
- Samarbete mellan polis, lärare, fritidspersonal, föräldrar och elever för att få skärpt uppmärksamhet på narkotikahandel och missbruksmiljöer.
- Omedelbar uppföljning av socialtjänst efter polisingripanden vid missbruk och kriminalitet.
- Samverkan mellan socialtjänsten och häkte, lokalanstalt och frivårdsorganisation för att socialtjänsten skall kunna nå en större grupp missbrukare med adekvata vårdinsatser och för att anstaltstiden skall kunna utnyttjas för att påbörja behandling och planera inför frigivning.
- Samarbete mellan socialtjänst, arbetsförmedling, bostadsförmedling, bostadsföretag och försäkringskassa för såväl förebyggande som rehabiliterande åtgärder.

Hösten 1984 tillsatte regerinen ett *samordningsorgan för narkotikafrågor inom regeringskansliet.* Samordningsorganet skall verka för en effektivise-

ring av samhällets insatser mot narkotika och kontinuerligt föreslå regeringen åtgärder i detta syfte.

Samordningsorganet består av en representant för statsrådsberedningen samt för en av vardera justitiedepartementet, socialdepartementet och finansdepartementet. Socialdepartementets företrädare är ordförande och sammankallande.

Här kan vidare erinras om det alkohol- och narkotikapolitiska rådet, som bl. a. har till uppgift att vara ett forum för ömsesidig information om pågående och planerad veksamhet.

Beträffande tidigare behandling i riksdagen av frågan om samordning av insatser mot droger kan bl. a. hänvisas till betänkandena SoU 1980/81:20 s. 8–14, SoU 1981/82:43 s. 14–16, JuU 1982/83:37 samt SoU 1984/85:8 och JuU 1984/85:12 med anledning av propositionen om en samordnad och intensifierad narkotikapolitik.

I *motion So255 av Sten Svensson och Björn Körlof (båda m)* hemställs om tillkännagivande av vad som i motionen anförts om en lokal och regional samordning av resurser för bekämpande av narkotikamissbruket. Motionärerna förordar att man tillskapar samordnande organ, lokalt, regionalt och centralt, för ledning av förebyggande verksamhet och bekämpande av narkotikabruk och narkotikabrottslighet. I varje kommun skall bildas grupper som kontinuerligt följer narkotikafrågan. Förutom polis och sociala myndigheter bör det enligt motionärerna finnas representanter för Hem och skola, elevföreningar och så många aktiva ungdoms- och idrottsföreningar som möjligt. På länsplanet bör motsvarande organisationer samordna insatserna för narkotikabekämpning så att inga ärenden "faller mellan stolarna" på grund av traditionella myndighetsgränser.

I *motion So273 av andre vice talman Karl Erik Eriksson m. fl. (fp, c)* hemställs att riksdagen verkar för att kommuner och landsting i likhet med regeringen tillsätter alkohol- och narkotikapolitiska råd. Motionärerna anför att om man fram till år 2000 vill nå upp till WHO:s målsättning om att sänka alkoholkonsumtionen med 25 % behövs ett aktivt folkrörelsearbete. För att förstärka folkrörelsernas ställning i detta arbete bör riksdagen rekommendera kommuner och landsting att i likhet med regeringen tillsätta alkohol- och narkotikapolitiska råd.

I *motion So258 av Erik Holmkvist (m)* hemställs att riksdagen hos regeringe begär att länsstyrelserna tar initiativ till bildandet av länsvisa arbetsgrupper med uppgift att inom resp. län öka informationen om alkohol och narkotika och dess verkningar samt i övrigt vidta åtgärder ämnade att komma till rätta med problemen främst bland barn och ungdom i enlighet med riktlinjerna i motionen *(yrkande 2)*.

I *motion So280 av Ulla Tillander och Gunilla André (båda c)* yrkas att riksdagen begär att socialstyrelsen tar initiativ till utarbetande av kommunala handlingsprogram mot droger *(yrkande 9)*.

Socialutskottet behandlade i sitt betänkande SoU 1985/86:17 ett likalydande motionsyrkande som det i motion So255 (m). Utskottet anförde då att ett liknande yrkande behandlats av justitieutskottet i betänkande JuU 1984/85:12 med anledning av propositionen om en samordnad och intensifierad narkotikapolitik och att justitieutskottet därvid konstaterade att önskemålen

i stort följer samma linjer som angavs i narkotikapropositionen och att det råder bred enighet i denna fråga. Socialutskottet instämde i justitieutskottets uttalande samt hänvisade bl. a. till att samordningsorganet för narkotikafrågor inom regeringskansliet har tagit initiativ till s. k. länssatsningar, vilka innebär att samtliga kommuner i ett län får stöd för att förstärka sina insatser inom narkotikaområdet. Dessa insatser har under det senaste året intensifierats. I 15 län pågår nu projekt för ökad samordning mellan socialtjänsten, kriminalvården och polisen då det gäller bekämpandet av narkotikamissbruket. Statliga medel utgår för en länssamordnare inom varje projekt.

I propositionen om en samordnad och intensifierad narkotikapolitik anfördes bl. a. att under senare år allt fler kommuner har utarbetat särskilda handlingsprogram inom drogområdet och att det är önskvärt att alla kommuner utvecklar sådana program. I propositionen framhölls att socialtjänsten har det övergripande ansvaret för samordningen och att programmets utformning beror på lokala och regionala förutsättningar. Socialutskottet uttalade i betänkande SoU 1984/85:8 att enligt utskottets mening vad som anförts i propositionen endast innebär ett understrykande av det ansvar socialnämnderna har enligt socialtjänstlagen.

I socialstyrelsens Strategi för droginformation anförs (s. 13–14) att det är nödvändigt med samverkan på alla nivåer för att den drogförebyggande verksamheten skall bli effektiv. I strategin upplyses vidare om att på länsplanet har särskilda samverkansgrupper för den drogförebyggande verksamheten bildats. Detta har framför allt skett genom den konferensverksamhet som CAN och socialstyrelsen genomfört. Enligt socialstyrelsens planer skall konferenser i syfte att stimulera samarbetet och fortbilda deltagarna i fortsättningen bedrivas med cirka två års mellanrum. I kommunerna kan enligt strategin effektiva samverkansgrupper mellan socialtjänst, skola, fritidsverksamhet, kultur och polis underlätta det drogpolitiska arbetet.

Enligt cirkuläret (1970:513 ändrat senast 1981:1228) till socialstyrelsen, skolöverstyrelsen, rikspolisstyrelsen, samtliga länsstyrelser, polismyndigheter, länsskolnämnder, socialnämnder och skolstyrelser om intensifierat samarbete mellan socialnämnd, skola och polis, bör sådana samverkansgrupper finnas i alla kommuner.

Utskottet konstaterar att önskemålen i motionerna i stort följer de linjer som angavs i propositionen om en samordnad och intensifierad narkotikapolitik och som riksdagen ställt sig bakom. Initativ har tagits för att förbättra samverkan på olika nivåer. Utskottet vill understryka att det på det lokala planet är socialtjänsten som har ansvaret för att en samverkan mellan berörda institutioner verkligen kommer till stånd. Utskottet vill däremot inte ange någon speciell organisatorisk lösning för samverkan utan anser det viktigt att formerna för samverkan blir beroende av olika lokala förutsättningar, som t. ex. kommunernas storlek och typ samt arten av de problem som är i fråga. Utskottet avstyrker därför bifall till motionerna So255 (m), So273 (fp, c) och So258 (m) yrkande 2.

Utskottet vill vidare erinra om att det i den av riksdagen godkända propositionen om en samordnad och intensifierad narkotikapolitik angavs som önskvärt att alla kommuner utvecklar drogpolitiska handlingsprogram.

Det närmare ställningstagandet ankommer på resp. kommun. Utskottet anser därför inte att motion So280 (c) yrkande 9 påkallar någon riksdagens åtgärd. Yrkandet avstyrks alltså.

I *motion So217 av Alf Svensson* (c) hemställs att riksdagen skall ge regeringen till känna att nykterhets- och narkotikanämnder bör införas i alla kommuner (*yrkande 1*).

Utskottet behandlade ett likalydande motionsyrkande i betänkande SoU 1985/86:17 (s. 24–25). Utskottet erinrade inledningsvis om att utskottet i samband med proposition 1979/80:1 om socialtjänsten avstyrkt bl. a. en motion om möjlighet för kommunerna att inrätta särskilda nykterhetsnämnder vid sidan av socialnämnden (SoU 1979/80:44 s. 89 ff.). Därvid hade bl. a. uttalats att de individinriktade insatserna inom socialtjänsten skall bedömas och handläggas med utgångspunkt i helhetssynen och i ett samlat kommunalt ansvar gentemot den enskilde, medan det inte möter något hinder att anförtro viss allmänt förebyggande verksamhet på missbruksområdet åt annat kommunalt organ.

Utskottet anförde vidare att utformningen av den allmänt förebyggande verksamheten måste bestämmas av resp. kommun, varför utskottet inte kunde biträda ett förslag om att alla kommuner som ett obligatorium skall ha en viss typ av nämnd utöver vad nu gäller. Utskottet hänvisade vidare till de kommunala drogpolitiska handlingsprogram som finns och ansåg att sådana program i praktiken torde fylla syftet med motionsförslaget.

Utskottet vidhåller sin uppfattning att ytterligare obligatoriska nämnder inte bör införas. Utskottet vill emellertid understryka värdet av specialkunskaper hos såväl den personal som har att arbeta med viss förebyggande verksamhet som inom behandlingsverksamheten. Utskottet avstyrker mot bakgrund av det anförda motion So217 (c) yrkande 1.

Bidrag till missbrukarvården

I budgetpropositionen föreslås 810 milj. kr. under anslaget H 2. Bidrag till missbrukarvård m. m.

Från anslaget utgår bidrag till missbrukarvård i enlighet med den överenskommelse mellan staten och de båda kommunförbunden om ett nytt system för statsbidrag till missbrukarvården som riksdagen godkände 1986 (prop. 1984/85:151, SoU26, rskr.355). Det nya systemet trädde i kraft den 1 januari 1986. Överenskommelsen gäller t. o. m. år 1989.

Statsbidraget utgår i form av kommunbidrag, platsbidrag och omstruktureringsbidrag.

Kommunbidraget disponeras fritt av kommunerna för olika typer av insatser och till olika verksamheter, bl. a. sådana som drivs av organisationer, stiftelser eller annan huvudman med ideell inriktning. Kommunbidraget fördelas i huvudsak efter det genomsnittliga antalet vårddagar som varje kommun utnyttjat vid statsbidragsberättigade institutioner under åren 1983 och 1984. För att garantera tillgång till vissa institutioner som behövs för vården av de mest utsatta grupperna utgår vidare ett *platsbidrag* till vissa institutioner med ett bestämt belopp per plats. I huvudsak utgörs dessa

institutioner av de f. d. statliga ungdomsvårdsskolorna och nykterhetsvårdsanstalterna.

Omstruktureringsbidrag kan utgå till huvudmän för dels sådana institutioner som är statsbidragsberättigade enligt ovan, dels de f. d. erkända och enskilda nykterhetsvårdsanstalterna. Omstruktureringsbidrag utgår med ett fast engångsbelopp per avvecklad plats, om minst fem platser avvecklas vid institution som är berättigad till platsbidrag eller om minst en fjärdedel av antalet platser dock lägst 10 platser avvecklas vid en f. d. erkänd eller enskild nykterhetsvårdsanstalt.

Statsbidragen utbetalas av socialstyrelsen efter anmälan av statens förhandlingsnämnd.

Socialstyrelsen skall årligen efter samråd med Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet till socialdepartementet redovisa en sammanställning och analys av de förändringar som har skett inom missbrukarvården m. m.

I *motion So484 av Nils Carlshamre m. fl.* (*m*) hemställs att riksdagen under anslaget H 2. Bidrag till missbrukarvård anvisar 435 milj. kr. (*yrkande 2*). Motionärerna föreslår att statsbidraget till missbrukarvård till sin huvuddel avvecklas under de två kommande budgetåren. Motionärerna hävdar som princip att huvudmannen för en verksamhet också skall ha det ekonomiska ansvaret.

Utskottet har vid två tidigare tillfällen behandlat liknande yrkanden. I samband med behandlingen av propositionen om det nya bidragssystemet (SoU 1984/85:26 s. 7–8) anförde utskottet att utgångspunkten måste vara att riksdagen borde anslå medel av en storleksordning som svarade mot statens åtagande enligt den överenskommelse om missbrukarvård m. m. som utskottet dessförinnan tillstyrkt. Utskottet erinrade då vidare om att ifrågavarande statsbidrag utgår bl. a. som följd av att landstingskommuner och kommuner den 1 januari 1983 övertagit huvudmannaskapet för de tidigare statliga institutionerna inom ungdoms- och nykterhetsvården. I principöverenskommelsen om det ändrade huvudmannaskapet förutsattes att statsbidrag skulle utgå (se prop. 1979/80:172 s. 12). Utskottet ansåg inte att det i nuläget kunde krävas att de kommunala huvudmännen skulle svara för alla kostnader för institutionsvården, såsom hävdats av motionärerna. En sådan nedskärning skulle enligt utskottet allvarligt drabba kvaliteten på vården för de mest behövande missbrukarna.

Utskottet finner nu inte anledning till annat ställningstagande. Utskottet tillstyrker sålunda den i propositionen föreslagna medelsanvisningen för Bidrag till missbrukarvård och avstyrker motion So484 (m) såvitt avser yrkande 2.

I *motion So212 av Göran Ericsson* (*m*) yrkas att ett särskilt statsbidrag skall utgå till vårdhuvudmän som utför missbrukarvård innehållande yrkesutbildning. Motionären anför att missbrukarens situation består av ett manifest missbruk, en avbruten eller på annat sätt ofullständig grundskoleutbildning samt frånvaro av yrkesutbildning och yrkeserfarenhet. Alla dessa problem måste enligt motionären angripas i behandlingen, där således även bristfällig utbildning skall repareras och yrkesintroduktion äga rum. Motionären anför att det på vissa håll gjorts försök med yrkesinriktade kurser men att detta

blivit för dyrbart då man inte fått statsbidrag för verksamheten på grund av att anordnaren inte kunnat uppfylla de normer skolöverstyrelsen haft för yrkesutbildning. Statsbidragsreglerna för yrkesutbildning måste enligt motionären mjukas upp och kunna utgå till de hem för vård och boende som har resurser att genomföra utbildningsinsatser.

Som nämndes ovan gäller ett nytt statsbidragssystem för missbrukarvården sedan den 1 januari 1986. Huvudmännens användning av kommun- och platsbidragen är inte centralt eller på annat sätt reglerad. Bidragskonstruktionen innebär således inget hinder att t. ex. anställa en yrkeslärare om huvudmannen önskar detta.

När det gäller undervisning av barn och ungdom som bereds vård med stöd av LVU finns föreskrifter i förordningen (SFS 1983:28) i detta ämne. I förordningen stadgas beträffande skolpliktiga barn att de skall få en undervisning som så långt det är möjligt motsvarar undervisningen i grundskolan. För ungdomar som inte längre är skolpliktiga sägs att de skall ges möjlighet att få sådan kompletterande grundskoleutbildnig, förberedande yrkesutbildning eller utbildning motsvarande gymnasieskolans som de behöver. För vuxna missbrukare som är omhändertagna med stöd av LVM eller som genomgår frivillig behandling vid ett hem för vård eller boende saknas motsvarande regler.

Utbildning av vuxna missbrukare kan ske dels genom att missbrukare deltar i reguljär utbildning inom den kommunala vuxenutbildningen, komvux, eller inom arbetsmarknadsutbildningen, dels genom att komvux arrangerar utbildning på anstalten eller behandlingshemmet. I det senare fallet krävs normalt att tolv eller i vissa fall (glesbygd) åtta personer deltar i utbildningen för att den skall få starta. Enligt delram för komvux kan dock viss del av en kommuns komvuxtimmar få användas för att starta verksamhet för särskilt prioriterade grupper även om gruppen skulle bestå av färre deltagare än ovan angivna antal. Enligt förslag i årets budgetproposition skall andelen komvuxtimmar som får användas på detta sätt ökas.

I sammanhanget kan även erinras om de utslussningsgrupper som finns vid många anstalter och som förbereder utbildningsinsatser och arbetsintroduktion i samarbete med arbetsmarknadsstyrelsen.

Utskottet behandlade ett liknande motionsyrkande i betänkande SoU 1984/85:8 s. 17–19. Utskottet anförde då att det delade uppfattningen att ett effektivt behandlingsarbete förutsätter att brister när det gäller bl. a. yrkesutbildning repareras, men att orsaken till att utbildningsaspekterna inte alltid beaktas tillräckligt mera torde vara att söka i planeringen av vården än i själva statsbidragskonstruktionen.

Utskottet anförde vidare följande.

Barn och ungdom som vårdas med stöd av LVU skall erbjudas erforderlig utbildning under den tid de är omhändertagna. När det gäller vuxna kan det inte anses självklart att skolundervisning på viss nivå eller utbildning för ett yrke skall ges redan under tiden på en vårdinstitution. Vård enligt LVM skall i allmänhet vara avslutad inom två månader. I allmänhet behövs den tiden för att motivera missbrukare att fortsätta med någon form av frivillig behandling. Den behandlingsplan som skall upprättas för den fortsatta vården och rehabiliteringen måste dock utformas så att missbrukarens utbildningsbehov

– även vad gäller rena baskunskaper – tillgodoses. Det är i första hand den placerande socialnämnden som har ansvaret för detta. I det sammanhanget kan erinras om socialtjänstlagens princip om normalisering. Om möjligt bör utbildningen integreras med annan kompletterande utbildning för vuxna.

Utskottet har i denna fråga samma uppfattning som tidigare. Utskottet vill i sammanhanget även erinra om att socialberedningen inom kort slutför sin översyn av LVM. Enligt vad utskottet erfarit kommer beredningen bl. a. att behandla frågor om vårdtidernas längd. Det är självklart att innehållet i vården påverkas av vilken vårdtid som kan tänkas. Med det anförda avstyrker utskottet motion So212 (m).

Bidrag till organisationer

I budgetpropositionen föreslås 47 310 000 kr. under anslaget H 3. Bidrag till organisationer. Från anslaget utgår bidrag till sammanslutningar som ägnar sig åt rehabilitering av missbrukare m. m., bidrag till opinionsbildning inom drogområdet genom föreningslivet samt medel för organisationsstöd till nykterhetsorganisationer m. fl.

Till drogförebyggande verksamhet genom organisationslivet beräknas för nästa budgetår 11,5 milj. kr. varav 3,6 milj. kr. till arbetsmarknadens organisationer för insatser inom området Alkohol och arbetsliv. Vidare disponeras för organisationsstöd drygt 14 milj. kr. till vissa nykterhetsorganisationer, 247 000 kr. till Nykterhetsrörelsens landsförbund och drygt 3 milj. kr. till KALV-organisationerna (Länkens kamratförbund, Alkoholproblematikers riksorganisation, Länkarnas riksförbund och Nykterhetsorganisationen Verdandi).

I *motion So220 av Marianne Karlsson* (*c*) hemställs att stödet till nykterhetsrörelsen höjs (*yrkande 2*). Motionären anför att stödet till nykterhetsrörelsen har urholkats år efter år varför riksdagen nu bör visa nykterhetsfolket sitt stöd och höja anslaget.

Utskottet vill understryka att nykterhetsrörelsen gör en stor och värdefull insats i kampen mot drogmissbruket. Även i budgetpropositionen framhålls att folkrörelserna och organisationslivet är centrala då det gäller förebyggande insatser för att försöka förhindra alla former av drogmissbruk. En viss höjning av organisationsstödet föreslås också i propositionen, liksom av stödet till sammanslutningar och organisationer som ägnar sig åt rehabilitering av missbrukare. Utskottet anser sig mot bakgrund härav inte kunna förorda ytterligare höjning av det centrala stödet till nykterhetsrörelsen för kommande budgetår. Motion So220 (c) yrkande 2 avstyrks således.

I *motion So238 av Nils Carlshamre m. fl.* (*m*) hemställs att riksdagen vid behandlingen av proposition 1986/87:100 bil. 7, anslaget H 3. Bidrag till organisationer, för budgetåret 1987/88 beslutar att anslå 62 310 000 kr., samt att den i förhållande till regeringens förslag med 15 000 000 kr. sålunda beslutade höjningen skall tillföras fördelningsposten "bidrag till organisationer som bedriver rehabiliteringsarbete".

Motionärerna anför bl. a. att ideell verksamhet utgör en viktig del i den totala kampen mot missbruket och att de alternativa vårdformerna och det engagemang som där kommer till uttryck bör stimuleras och uppvärderas. En

ökad, målmedveten satsning på alternativ vård och rehabilitering skulle enligt motionärerna ge ytterligare goda resultat.

I budgetpropositionen beräknas knappt 2,8 milj. kr. för bidrag till föreningar som bedriver rehabiliteringsarbete. Det är socialstyrelsen som fördelar bidragen. Vid fördelningen har socialstyrelsen prioriterat riksorganisationer, men anslag har också beviljats till lokala föreningar som bedriver särskilt angelägen eller nydanande verksamhet.

Den år 1985 beslutade statsbidragskonstruktionen för missbrukarvården ger kommunerna stor frihet när det gäller vårdens utformning och innehåll. Vid riksdagsbehandlingen anförde utskottet (SoU 1984/85:26 s. 7) bl. a. att den nya konstruktionen medför att det blir lättare att via kommunerna få stöd till nya verksamheter, vilket torde vara till fördel för den ideellt inriktade missbrukarvården, som ofta står för nytänkande och utveckling när det gäller behandling av missbruksproblem. Att stödets fördelning på olika vårdalternativ styrs av socialnämnden ansåg utskottet rimligt med hänsyn till nämndens övergripande ansvar för att behovet av vård i kommunen blir tillgodosett.

Utskottet behandlade ett likartat motionsyrkande i betänkande SoU 1985/86:17 och instämde då i åsikten att den ideellt bedrivna verksamheten utgör en viktig del i kampen mot missbruk samt att det var känt för utskottet att många organisationer bedriver ett samhällsnyttigt socialt rehabiliteringsarbete med goda resultat. Utskottet erinrade om att förutom de bidrag som utgår från förevarande anslag kan de särskilda medel för utvecklings- och försöksverksamhet som fördelas från anslaget H 4 utnyttjas för utveckling av nya vård- och behandlingsmetoder för missbrukare. Kommunerna kan dessutom använda kommunbidragsdelen av statsbidraget till missbrukarvård (se ovan s. 17) till att köpa tjänster av enskilda organisationer. Utskottet konstaterade i övrigt att det inte fanns ekonomiskt utrymme för ytterligare ekonomiskt stöd till organisationer som bedriver rehabiliteringsarbete.

Utskottet gör samma bedömning när det gäller årets anslag för Bidrag till organisationer m. m. Utskottet tillstyrker alltså propositionens förslag till medelsanvisning och avstyrker motion So238 (m).

I *motion So244 av Kenth Skårvik och Ingemar Eliasson (båda fp)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att föreningen Familjehemmens riksförbund bör kunna beviljas statligt stöd för sin verksamhet från t.ex. anslaget Bidrag till organisationer. Motionärerna anför bl. a. att Familjehemmens riksförbund har ca 1 500 medlemsfamiljer uppdelade i lokal- och länsavdelningar. Medlemmar är familjehem, stöd- och kontaktfamiljer, socialförvaltningar, socialsekreterare och andra intresserade. Organisationen har genomgått en omfattande utveckling de senaste åren, vilken varit möjlig på grund av projektmedel från socialstyrelsen och allmänna arvsfonden. Familjehemmens riksförbund vill bl. a. ge alla familjer som är eller vill bli familjehem en adekvat utbildning. Även om huvudansvaret för detta ligger på kommuner och landsting satsas det för litet. Motionärerna vill ha statliga stimulansinsatser för att få till stånd en kvalitativ utveckling av familjehemsvården.

Utskottet har tidigare behandlat yrkanden om bidrag till Familjehemmens riksförbund ur anslaget Bidrag till organisationer. Utskottet konstaterade i

betänkande SoU1983/84:20 s. 33 att organisationen inte är en sådan organisation som kan få bidrag från ifrågavarande anslag enligt nuvarande bestämmelser, men hänvisade till att frågan om vissa andra bidrag var aktuell hos såväl socialstyrelsen som allmänna arvsfonden.

Utskottet har erfarit att Familjehemmens riksförbund har erhållit bidrag från anslaget för utvecklings- och försöksverksamhet (H 4) såväl föregående som innevarande budgetår för fortbildnings- och utbildningsprojekt. Bidraget för innevarande budgetår utgår med 335 000 kr. Även i årets budgetproposition pekas på angelägenheten av stöd från anslaget H 4 till bl. a. föreningar som organiserar familjehemsföräldrar (prop. s. 143).

Utskottet behandlade senast frågan om stöd till Familjehemmens riksförbund i betänkande SoU 1985/86:17 s. 12–13 och yttrade då bl. a. följande.

Det finns många ideella verksamheter där det görs värdefulla och nydanande insatser för det sociala arbetet. Det är viktigt att ta till vara sådant enskilt initiativ och engagemang. Detta är dock i första hand en uppgift för den kommunala socialtjänsten. Särskilt gäller detta i fråga om sådan verksamhet som kommunen primärt bör svara för, vartill hör erforderlig information och utbildning för de familjehem man anlitar. Utskottet, som också vill erinra om att behovet av stöd till nykterhetsorganisationer m. fl. är oförändrat stort, kan inte förorda en sådan utvidgning av det nu aktuella anslaget. Däremot kan, som ovan framhållits, Familjehemmens riksförbund komma i fråga för bidrag för särskilda utvecklingsprojekt.

Enligt utskottet uppfattning finns ingen anledning till ändrat ställningstagande i frågan. Utskottet avstyrker därför motion So244 (fp).

I *motion So270 av Margareta Persson och Lena Öhrsvik (båda s)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att BRIS bör beredas anslag inom ramen för anslagen H 3 och H 4. Motionärerna anför att föreningen Barnens Rätt I Samhället, BRIS, är en organisation som arbetat i 15 år. Den är nu en riksorganisation med avdelningar på olika håll i landet. BRIS har bl. a. en barntelefon dit barn med problem kan ringa hela dagarna och två kvällar i veckan för att få råd och stöd. Föreningen besvarar enligt motionärerna ungefär 2 000 samtal per år från barn. Efter ett samtal från ett barn följer BRIS alltid upp problemet och försöker genom olika kontakter i hela landet se till att barnet får hjälp. BRIS är en organisation utan fasta inkomster som därför är beroende av tillfälliga bidrag, gåvor, projektbidrag etc. Enligt motionärerna har föreningen genom sitt arbete nu visat vilket behov den fyller och borde ges grundbidrag till hyra och löner.

Utskottet har i ärendet uppvaktats av företrädare för föreningen BRIS vilka lämnat ytterligare uppgifter om föreningens verksamhet.

I budgetpropositionen anförs att barns uppväxtvillkor behöver uppmärksammas mer (s. 131). Inom socialtjänsten pågår ett omfattande utvecklingsarbete som rör såväl metoderna i det sociala arbetet som frågor om organisationen, vårdinnehåll m. m. Totalt beräknas drygt 29 milj. kr. för utveckling av det sociala arbetet bland barn och ungdomar och kring krisproblematik i familjerna, missbrukarvård samt socialbyråernas arbete. Projektmedel har också ställts till förfogande under anslaget H 4. Utvecklings- och försöksverksamhet för bl. a. försöks- och utvecklingsprojekt

avseende behandling och stöd till familjer i kris samt avseende barn och ungdomar som far illa.

Enligt vad utskottet inhämtat erhöll BRIS föregående budgetår 320 000 kr. från H 4-anslaget som bidrag till sin stödgruppverksamhet för barn och disponerar samma belopp innevarande budgetår. BRIS omnämns också i årets budgetproposition bland sådana föreningar som bör få stöd från H 4-anslaget (prop. s. 143).

BRIS är däremot inte en sådan organisation som enligt nuvarande regler kan få bidrag från anslaget H 3.

Som utskottet anförde ovan finns det många ideella verksamheter där det görs värdefulla insatser för det sociala arbetet. BRIS verksamhet att på ett direkt och obyråkratiskt sätt ge barn möjlighet att tala om sina svårigheter och också erbjuda praktisk hjälp är enligt utskottets mening väl värd samhällets stöd. Utskottet vill dock understryka att uppgiften att hjälpa och stödja barn som på olika sätt far illa i princip är en uppgift för den kommunala socialtjänsten. För utvecklingsarbete m. m. har BRIS fått bidrag från anslaget H 4. Utskottet anser det angeläget att BRIS kan fortsätta att utveckla sin verksamhet och att resultaten kan tas till vara inom socialtjänsten. Utskottet är emellertid inte berett att förorda en ändring av villkoren för anslaget H 3, vilket skulle innebära minskat utrymme för stöd bl. a. till drogförebyggande verksamheter. Utskottet avstyrker sålunda bifall till motion So270 (s).

Utvecklings- och försöksverksamhet

I budgetpropositionen föreslås under anslaget H 4. Utvecklings- och försöksverksamhet att riksdagen anvisar ett reservationsanslag av 29 020 000 kr. Anslaget används bl. a. för satsningar på utvecklings- och försöksverksamheter inom socialt arbete, bl. a. inom missbrukarvården. För innevarande budgetår har socialstyrelsen disponerat del av anslaget för kurs- och konferensverksamhet inkl. utbildning och information för handläggare av alkoholärenden hos länsstyrelserna, för familjepedagoger och annan personal inom kommunernas socialtjänst som arbetar med flyktingar eller zigenare samt för försöks- och utvecklingsarbete med behandling och stöd till familjer i kris, barn och ungdom som far illa samt nya vård- och behandlingsmetoder främst inom den öppna missbrukarvården.

Socialstyrelsen har vidare för innevarande budgetår fått uppdrag att inom en ram av 5,15 milj. kr. föreslå regeringen utvecklingsprojekt inom narkomanvården. För stöd till utveckling och förändring av främst institutionsvården eller alternativ till denna disponeras 10 milj. kr.

Enligt bestämmelser som regeringen meddelar kan sammanlagt drygt 3,4 milj. kr. disponeras bl. a. för utveckling av socialbyråernas arbete med familjer i kris, utveckling av metoder i det sociala arbetet och för projekt rörande läkemedelsmissbrukare.

I *motion So242 av Margareta Andrén (fp) och Karin Israelsson (c)* anförs att Centralförbundet för alkohol- och narkotikaupplysning (CAN) fått utökade arbetsuppgifter när det gäller att samlat följa drogutvecklingen och att särskilda medel för detta ändamål även har ställts till CAN:s förfogande.

Enligt motionärerna visar erfarenheten att CAN har begränsade möjligheter att inom ramen för beviljade medel utveckla de metoder och skapa de rutiner som krävs för att kontinuerligt följa drogutvecklingen. Detta motiverar enligt motionärerna särskilda utvecklingsmedel under kommande budgetår. Medel ur anslaget H 4. Utvecklings- och försöksverksamhet bör enligt motionärerna kunna disponeras för detta. Detta bör riksdagen som sin mening ge regeringen till känna.

I årets budgetproposition har under anslaget H 1 beräknats 3 841 000 kr. för CAN:s verksamhet, varav CAN bör disponera minst 900 000 kr. för att samlat följa drogutvecklingen och låta genomföra olika undersökningar m. m.

Socialstyrelsen fördelar årligen medel från anslaget H 4 till ändamål som beskrivits ovan. Fördelningen av medel är en uppgift som ankommer på socialstyrelsen som har att göra prioriteringar mellan olika ansökningar.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet inte att riksdagen bör ta något initiativ i denna fråga och avstyrker motion So242 (fp, c).

I *motion So215 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)* hemställs att rikdagen som sin mening ger till känna vad i motionen anförts beträffande stöd till olika vårdmetoder (*yrkande 7*).

Motionärerna anför bl. a. att det är angeläget att utveckla åtgärder som leder till tidig upptäckt av alkoholproblem, bl. a. genom att företagshälsovården och primärvården blir effektivare på att upptäcka och åtgärda alkoholproblem. Motionärerna anser också att det är viktigt att fördomsfritt pröva bestämmelser som försvårar eller förhindrar ett lämpligt omhändertagande och nämner som exempel bestämmelserna om rätten till sjukpenning vid institutionsvistelse. I motionen tas också upp frågor om kontraktsvård och om stöd till ideellt bedriven missbrukarvård.

I *motion So217 av Alf Svensson (c)* hemställs om ett uttalande om vad som anförts i motionen om vårdinsatser för narkotikamissbrukare (*yrkande 3*). Förebyggande åtgärder är enligt motionären den viktigaste samhällsinsatsen för att komma till rätta med drogmissbruket. De ideella organisationernas möjligheter till hjälpinsatser skall enligt motionären stödjas av samhället. Vidare bör "småmarior" liknande Mariapolikliniken i Stockholm upprättas i bostadsområden där narkotikamissbruk förekommer i stor omfattning.

Enligt 3 kap. 7 § lagen (1962:381) om allmän försäkring utgår sjukpenning vid sjukdom som förorsakar nedsättning av arbetsförmågan med minst hälften. Alkoholism betraktas enligt gällande praxis som sjukdom och grundar således rätt till sjukpenning. Socialberedningen har i delbetänkandet (Ds S 1984:17) föreslagit att missbrukare som vårdas på sociala institutioner inte skall vara sjukskrivna mer än under avgiftningsperioden och att i stället en särskild rehabiliteringspenning skall kunna utgå under rehabiliteringstiden. Regeringen har överlämnat beredningens förslag i denna del till rehabiliteringsutredningen (S 1985:02) som avser att lämna sitt slutbetänkande före kommande årsskifte.

Utskottet har behandlat motioner om tidig hjälp vid missbruksproblem i betänkande SoU 1981/82:43 s. 16–18, i betänkande SoU 1984/85:14 s. 11 f. och i betänkande SoU 1985/86:17 s. 15–16. Utskottet uttalade i sistnämnda betänkande bl. a. att det enligt utskottets mening är viktigt att ha en öppen

attityd till nya impulser och synpunkter på det sociala behandlingsarbetet. Variation och mångfald är en tillgång inte bara i det drogpolitiska informationsarbetet utan även i utbudet av behandlingsmöjligheter. Utskottet framhöll ånyo att det ideellt bedrivna arbetet spelar en viktig roll i missbrukarvården.

I budgetpropositionen (s. 143) uttalar socialministern att den satsning på utvecklings- och försöksverksamhet som skett inom missbrukarvården och det sociala arbetet i övrigt bör fortsätta. Det anges vara angeläget med en utveckling av metoderna inom socialbyråernas individ- och familjeomsorg, liksom av de frivilliga organisationernas arbete. Under anslaget beräknas som ovan angivits 10 milj. kr. för utvecklings- och försöksverksamhet vad beträffar nya eller förändrade former av institutionsvård eller alternativ till sådan vård. Under anslaget beräknas vidare 5,3 milj. kr. för att stimulera utvecklingsarbetet inom narkomanvården.

Enligt utskottets uppfattning tillgodoses motionärernas önskemål om utveckling av vårdmetoder för missbrukare i allt väsentligt genom regeringens prioriteringar på detta område. Utskottet anser det därför obehövligt med något riksdagens uttalande med anledning av motion So215 (fp) yrkande 7, som alltså avstyrks.

Utskottet avstyrker även motion So217 (c) yrkande 3 med hänvisning till det nu anförda.

I *motion So280 av Ulla Tillander och Gunilla André* (*båda c*) hemställs om ett tillkännagivande om vård i familjehem (*yrkande 6*). Hem för familjevård är enligt motionärernas mening en vårdform som för närvarande är undervärderad. Dessa hem är enligt motionärerna en del i en fungerande vårdkedja och måste jämställas med behandlingshem och öppenvård. De är alla exempel på omistliga delar i vård av missbrukare och socialt utslagna människor.

Utskottet behandlade ett likartat motionsyrkande i betänkande SoU 1985/86:17 s. 16 och redovisade då bl. a. att en rikskommitté för familjevård (RFF) med målsättningen att stödja och utveckla familjevården för i första hand missbrukare bildats. Rikskommittén har under flera år fått stöd genom socialstyrelsen för utbildnings- och konferensverksamhet. Samtliga familjevårdsenheter ingår för närvarande i ett långsiktigt forskningsprojekt – Beskrivning av missbrukare i familjevård. Enligt vad utskottet erfarit visar en utvärdering av familjevårdsenheten i Småland på mycket goda behandlingsresultat, framför allt då det gäller kriminella missbrukare.

Utskottet har tidigare uttalat att familjehemsvård i många fall är ett bra alternativ till institutionsvård. Utvärderingen av hittillsvarande verksamheter kan ge impulser till fortsatt utveckling av familjehemsvård, t. ex. för HIV-smittade missbrukare. Det nuvarande bidragssystemet för missbrukarvården, som ger kommunerna full frihet att välja vårdform, samt det stöd som utgår från anslaget H 4. Utvecklings- och försöksverksamhet bör vidare kunna bidra till en önskvärd utveckling av familjehemsvården. Något initiativ från riksdagen i denna del är därför inte påkallat, varför motion So280 (c) yrkande 6 avstyrks.

Utskottet återkommer i det följande till medelsberäkningen för anslaget H 4. Utvecklings- och försöksverksamhet.

I *motion So215 av Bengt Westerberg m. fl. (fp)* hemställs att riksdagen som sin mening ger till känna vad i motionen anförts beträffande kvinnor och missbruk (*yrkande 3 delvis*) samt att riksdagen beslutar att inom anslaget H 4 avsätta 3 milj. kr. för försöks- och utvecklingsprojekt för kvinnor med alkoholproblem (*yrkande 4*). Motionärerna framhåller att alkoholkonsumtionen har ökat bland kvinnor och att alkohol är en av de viktigaste kända faktorerna bakom fosterskador. Trots detta är vaksamheten mot kvinnligt alkoholmissbruk betydligt lägre än mot manligt. Kvinnorna är enligt motionärerna ofta bättre på att dölja sitt missbruk, vilket gör att det kan pågå under lång tid utan att det upptäcks. Inom socialdepartementets anslag till utvecklings- och försöksverksamhet bör 3 milj. kr. avsättas för försöks- och utvecklingsprojekt för kvinnor med alkoholproblem.

I *motion So280 av Ulla Tillander och Gunilla André (båda c)* hemställs att riksdagen som sin mening ger till känna vad i motionen anförs om vård av kvinnliga missbrukare (*yrkande 7*). Motionärerna anför att antalet kvinnliga missbrukare ökar oroväckande och att missbruk bland kvinnor också tycks ge svårare biverkningar än missbruk bland män. Motionärerna framhåller att vården av kvinnliga missbrukare hittills har anpassats efter den etablerade vårdorganisationen som har byggts upp för att vårda manliga alkoholister och narkomaner.

Enligt motionärernas mening är det angeläget att ta till vara de nya forskningsrön om vård av kvinnliga missbrukare som presenterats samt uppmärksamma sjukvårdshuvudmännen och kommunernas socialtjänst på detta.

Utskottet har behandlat de kvinnliga missbrukarnas speciella vårdproblem bl. a. i betänkandena SoU 1984/85:14 och SoU 1985/86:17. Det s. k. Ewa-projektet vid Magnus Huss-kliniken, Karolinska sjukhuset, har därvid beskrivits. Syftet med projektet var att genom intensifierat uppspårande och erbjudande av en lättillgänglig vårdmöjlighet kunna behandla kvinnor som inte tidigare kunnat nås för medicinsk alkoholistvård. Verksamheten är nu en del av klinikens reguljära verksamhet under namnet Ewa-mottagningen.

Då det gäller förebyggande verksamhet har socialstyrelsens nämnd för alkoholfrågor tidigare givit stöd till flera projekt som vänder sig till kvinnor. Projekten har beskrivits i skriften På kvinnors vis – Om drogförebyggande arbete (november 1984) och spänner över vitt skilda områden, såsom musik, teater, verktygscirklar och rena samtalsgrupper.

Socialstyrelsen har genom en kartläggning av befintliga vårdresurser för kvinnliga missbrukare kunnat konstatera dels att kvinnliga avdelningar nu organiseras vid flera institutioner, dels att öppenvårdsprojekt för tidig upptäckt bedrivs på flera håll. En redovisning av kartläggningen kommer inom kort i serien Socialstyrelsen redovisar. Socialstyrelsen avser att följa upp kartläggningen med ett erbjudande till samtliga landsting om en tredagarskonferens om kvinnliga missbrukare. Vid konferensen kommer särskilt metoderna för arbetet med kvinnliga missbrukare att behandlas.

Socialstyrelsen skall vid sin fördelning av medel från anslaget H 4 för

drogförebyggande verksamhet bl. a. prioritera insatser för missbrukande kvinnor.

Utskottet har tidigare (SoU 1984/85:14 s. 15) understrukit vikten av att orsaker till och behandling av alkoholproblem hos kvinnor även i fortsättningen ägnas särskild uppmärksamhet.

Detta gällde inte minst beträffande de gravida missbrukarna mot bakgrund av de risker som alkohol innebär för fostret. En annan fråga som borde uppmärksammas gällde enligt utskottet behovet av särskilda behandlingsmöjligheter för kvinnor.

Utskottet vill även nu framhålla behovet av insatser för kvinnliga alkoholmissbrukare. Motsvarande insatser krävs för kvinnor med andra missbruksproblem. Som redovisats ovan har vård av den typ som förespråkas i motionerna börjat bedrivas på allt fler platser i landet. Socialstyrelsen arbetar vidare med dessa frågor. Utskottet anser mot bakgrund av det anförda inte erforderligt med något riksdagens uttalande med anledning av motion So215 (fp) yrkande 3 i motsvarande del samt motion So280 (c) yrkande 7, som alltså avstyrks.

Mot bakgrund av detta ställningstagande anser utskottet det inte heller befogat att anslå ytterligare medel för försöks- och utvecklingsprojekt för kvinnor med alkoholproblem. Utskottet avstyrker således även motion So215 yrkande 4.

Utskottet tillstyrker den i budgetpropositionen föreslagna medelsanvisningen under anslaget H 4. Utvecklings- och försöksverksamhet.

Åtgärder mot prostitution

I *motion So229 av Margareta Persson m. fl. (s)* hemställs om att sociala insatser för prostituerade måste intensifieras. Motionärerna anför att prostitutionen är ett uttryck för ett oerhört kvinnoförakt och att de kvinnor som en gång varit prostituerade har mycket svårt att få en accepterad roll, både i sina egna och andras ögon. De drabbas psykiskt och förlorar sin självkänsla. Kvinnorna som redan är prostituerade behöver således hjälp på olika sätt för att komma ur den livssituation de befinner sig i, och de sociala insatserna måste därför enligt motionärerna intensifieras.

I *motion So275 av Lars Werner m. fl. (vpk)* hemställs om ytterligare satsning på social jourverksamhet för att hjälpa prostituerade kvinnor att bryta sitt levnadsmönster.

Åtgärder för att hindra att unga människor dras in i prostitution och för att hjälpa kvinnor som redan är prostituerade har länge förekommit. I Stockholm, Göteborg, Malmö och Norrköping – de orter där gatuprostitution förekommer – finns uppsökande grupper som arbetar med prostituerade kvinnor. Dessa grupper ingår i den ordinarie socialtjänstens organisation, och verksamheten är en del av socialtjänstens insatser bland utsatta grupper. Socialstyrelsen har under en följd av år arbetat med ett projekt om prostitutionsförebyggande arbete. Arbetet, som var inriktat på kunskapsinsamlande, är nu avslutat och en delredovisning ges i rapporten Ungdomar i riskzon, som i första hand är avsedd att användas som arbetsmaterial för

personal som arbetar med utsatta ungdomsgrupper. En ytterligare redovisning kommer att presenteras under hösten 1987. Avsikten är att projektet skall avslutas med ett seminarium under våren 1988 då de samlade erfarenheterna skall redovisas.

Prostituerade som missbrukar narkotika har uppmärksammats speciellt på grund av risken för spridning av HIV-smitta. I budgetpropositionen (s. 136) redovisas att riksdagen efter förslag från regeringen för budgetåret 1986/87 har anvisat 100 milj. kr. för bekämpningen av AIDS. Av dessa medel skall stöd bl. a. utgå för att utveckla den uppsökande verksamheten bland prostituerade och den långsiktiga behandlingen för dem. Utskottet har inhämtat att projektmedel för intensifierad verksamhet har utgått till Stockholm och Malmö samt att stöd till verksamheten i Göteborg kommer att utgå. Frågan om åtgärder för prostituerade narkotikamissbrukare kommer även att behandlas i AIDS-delegationen.

Socialministern anförde i ett frågesvar den 19 mars om åtgärder för att hindra spridning av AIDS genom prostituerade att det i första hand krävs att ett snabbt omhändertagande kan erbjudas missbrukande prostituerade i krissituationer. För det andra krävs enligt socialministern en snabbare utveckling av den långsiktiga vården för kvinnliga missbrukare, och för det tredje krävs en snabbare utveckling av innehållet i LVM-vården. Vidare krävs enligt socialministern insatser för att effektivare nå de prostituerades kunder. Förutom vad ovan angivits om stöd till arbete med prostituerade missbrukare i storstäderna angav socialministern även att Riksförbundet för hjälp åt läkemedelsmissbrukare – RFHL – har fått stöd till prostitutionsprojekt och har startat ett s. k. motivationshem för de prostituerade missbrukarna. Slutligen uppgav socialministern att prostitutionsfrågan i april kommer att särskilt uppmärksammas i AIDS-delegationens informationskampanj. Informationskampanjen har bl. a. som mål att göra de prostituerades kunder medvetna om de risker de utsätter sig för.

Det åligger enligt socialtjänstlagen kommunen att ansvara för att de som vistas i kommunen får det stöd och den hjälp de behöver. I detta ligger att socialtjänsten skall förebygga att kvinnor drivs till prostitution och genom aktiva sociala insatser hjälpa de kvinnor som är prostituerade att komma ur sin situation. Utskottet konstaterar att sådan verksamhet också bedrivs i de städer där gatuprostitution förekommer samt att verksamheten fått eller kommer att få statligt stöd för utvecklingsarbete. Genom socialstyrelsen bedrivs ett allmänt forsknings- och utvecklingsarbete för att förebygga prostitution. Enligt utskottets uppfattning finns det därför inte behov av något uttalande från riksdagen. Motionerna So229 (s) och So275 (vpk) avstyrks.

Socialt stödprojekt bland invandrarungdom

I *motion So230 av Lars Werner m. fl. (vpk)* föreslås att ett socialt stödprojekt startas bland invandrarungdom (*yrkande 1*), att stödprojektet organiseras och administreras av kommunerna med full kostnadstäckning genom statsbidrag (*yrkande 2*) och att statsbidraget finansieras genom en särskild arbetsgivaravgift (*yrkande 3*). Motionärerna anser att det krävs ett samman-

satt åtgärdsprogram för att stötta de arbetslösa invandrarungdomar som är, eller håller på att bli, utslagna. I detta bör enligt motionärerna ingå ett socialt stödprojekt, som bör organiseras så att invandrare anställs för att arbeta inom sin egen nations- och språkgrupp. De invandrare som skall arbeta med verksamheten måste enligt motionärerna ges en grundlig utbildning för att finna sig väl till rätta bland svenska institutioner och andra vårdområden, inom utbildningssystemet och inom arbetsmarknadsväsendet. Detta är, framhåller motionärerna, nödvändigt för att invandrarungdomen skall få det konkreta stöd de behöver i olika situationer.

Utskottet har behandlat frågan om ett socialt stödprojekt bland invandrarungdom i sina betänkanden SoU 1983/84:20 och SoU 1984/85:14. I det förstnämnda betänkandet redovisades bl. a. att statens ungdomsråd 1983 erhållit medel från allmänna arvsfonden för att under en fyraårsperiod genomföra flera projekt med och bland invandrarungdom. I försöksverksamheten skulle olika barn- och ungdomsorganisationer samt Riksidrottsförbundet samverka med invandrarnas egna organisationer. Syftet var bl. a. att organisera invandrarungdom i föreningsverksamhet. Bland de orter som har berörts är Stockholm, Västerås, Luleå, Göteborg och Norrköping. Projekten kommer att avslutas under hösten 1987, och då kommer även enligt vad utskottet inhämtat från statens ungdomsråd en utvärdering att ske.

I det nämnda betänkandet angavs vidare att tre invandrartäta kommuner (Botkyrka, Haninge och Huddinge) under 1983 efter initiativ från invandrarverket erhållit medel ur allmänna arvsfonden för att utveckla metoder för förebyggande arbete med invandrarungdom. Projekten har nu utvärderats och redovisas i boken Inte lika svensk som du.

Från invandrarverket har inhämtats att en stor del av verksamheten bland invandrarungdomar nu bedrivs genom invandrarnas egna organisationer, vilka i ökande utsträckning får stöd till sin ungdomsverksamhet. Några större centrala projekt av ovan beskriven art planeras för närvarande inte.

Mot bakgrund av att en mycket stor del av de inskrivna vid olika ungdomsinstitutioner har invandrarbakgrund avser socialstyrelsen att påbörja ett projekt för metodutveckling för arbete med dessa ungdomar. Socialstyrelsen har dessutom i sina Allmänna råd 1986:2, Individinriktade insatser i invandrarfamiljer, även berört invandrarungdomens problem.

Utskottet konstaterar att den omfattande projektverksamhet som tidigare pågått nu inte är lika omfattande och att vissa av de stora projekten har utvärderats eller inom kort kommer att utvärderas, vilket kommer att ge ledning för det fortsatta arbetet. En större del av verksamheten bland invandrarungdom bedrivs nu genom invandrarnas egna organisationer. Socialstyrelsen har utarbetat Allmänna råd till ledning för den vanliga socialtjänstens arbete med invandrarungdom och deras familjer i öppen verksamhet och avser nu att utveckla metoder för arbetet med invandrarungdom på institutioner.

Mot bakgrund av det anförda anser utskottet inte att motion So230 (vpk) bör föranleda någon riksdagens åtgärd. Motionen avstyrks.

4 *Riksdagen 1986/87. 12 saml. Nr 22*

Rättelse: S. 34 Hemställan 30. 31. 32. ändrat till: 31. 32. 33. samt 30. ersatt av ny text.

I *motion So227 av Bengt Silfverstrand och Hans Pettersson i Helsingborg (båda s)* hemställs att riksdagen ger till känna vad som i motionen anförs om behovet av en samlad översyn av familjerådgivningen. Motionärerna anser att familjerådgivningen befinner sig i en akut krissituation. Anledningen härtill är främst att familjerådgivningen inte är en obligatorisk lagreglerad verksamhet och att huvudmannaskapsfrågan fortfarande är olöst. Enligt motionärerna gör bristande resurser att familjerådgivningen på många håll är nedläggningshotad och att väntetiderna på många håll är flera månader. Motionärerna framhåller att samtidigt som resurserna inom familjerådgivningen urholkas väntas verksamheten få nya arbetsuppgifter. Tanken har enligt motionärerna varit att familjerådgivningen skulle finnas att tillgå för att förebygga stridigheter och underlätta umgänget mellan frånskilda föräldrar och deras gemensamma barn vid gemensam vårdnad. Familjerådgivare fungerar också i flera fall som handledare för socialsekreterare som arbetar med omhändertagande och med familjer i kris. I familjer med AIDS-drabbade krävs en kompetent och kunnig hjälp från människor som är vana att hantera kriser. Enligt motionärerna skulle också i sådana situationer familjerådgivarna vara till ovärderlig hjälp.

Sammanfattningsvis anser motionärerna att det, för att avhjälpa uppenbara brister och för att åstadkomma en nödvändig slagkraftig övergripande organisation av verksamheten, med någon form av samlat eller samordnat huvudmannaskap, krävs skyndsamma initiativ i frågan.

I *motion So277 av Stig Gustafsson m. fl. (s)* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att landsting och kommuner bör ges ökade möjligheter att erbjuda samarbetssamtal inom ramen för den landstings- eller primärkommunala familjerådgivningen (*yrkande 1*). Motionärerna erinrar om att Barnens rätt-utredningen i sitt betänkande Om föräldraansvar m. m. (SOU 1979:63) föreslog att alla kommuner i princip skulle vara skyldiga att erbjuda s. k. samarbetssamtal till de föräldrar som i domstol begärt upplösning av den gemensamma vårdnaden och som tvistade om vårdnaden och/eller umgänget om barnet. När föräldrabalken ändrades den 1 juli 1983 hade förslaget emellertid krympt till möjlighet för tingsrätten att vilandeförklara ett mål i avvaktan på att samarbetssamtal slutförts. Enligt motionärerna har dock intresset för samarbetssamtal efter 1983 ökat bland professionellt verksamma av olika kategorier. Resurserna har emllertid inte ökat, tvärtom har utbyggnaden av familjerådgivningen, som ansågs ha de personella resurserna för samarbetssamtal, enligt motionärerna avstannat. För att inte satsningen på samarbetssamtal skall bli en pappersreform måste frågorna som rör utbyggnaden av familjerådgivningen m. m. utredas i enlighet med vad som anförts i motionen.

BFU-81-kommittén hade i uppdrag att utreda hur den verksamhet som bedrivs inom den psykiska barn- och ungdomsvården (PBU/BUP) och den kommunala familjerådgivningen skall kunna samordnas inbördes och med andra verksamheter med närliggande arbetsuppgifter. I delbetänkandet Familjerådgivning, verksamhet och organisation (Ds S 1983:8) redogjorde kommittén bl. a. för familjerådgivningens dåvarande organisation. År 1983

fanns det 44 kommunala familjerådgivningsbyråer i landet. Av dessa drevs 32 av landsting och 12 av primärkommuner. De landstingsdrivna hade dessutom 60 filialmottagningar. I kyrklig-ekumenisk regi drevs ca 25 rådgivningsbyråer. Kommittén ansåg att familjerådgivningen var en viktig och värdefull verksamhet som även i framtiden borde få fungera som en självständig verksamhet. Kommittén ansåg att såväl landstingskommunalt som primärkommunalt huvudmannaskap skulle kunna förekomma men ansåg att landstingen borde känna ett grundansvar för att en familjerådgivningsverksamhet byggs upp. Kommittén framlade inte några förslag som innebar att familjerådgivningen skulle byggas ut så att den bättre svarade mot de behov som enligt kommitténs uppfattning torde finnas i samhället, men ansåg att familjerådgivning borde finnas i varje län.

Utskottet delar BFU-81-kommitténs uppfattning att familjerådgivningsverksamheten är av mycket stort värde, både direkt för de hjälpsökande och indirekt genom den handledning som kan ges t. ex. till de socialsekreterare som har i uppgift att leda samarbetssamtal. Det är enligt utskottets mening nödvändigt att verksamhetens fortlevnad garanteras.

Utskottet anser att regeringen nu skyndsamt bör ta upp frågan om hur familjerådgivningsverksamheten skall kunna tryggas. Detta bör riksdagen med anledning av motionerna So222 (s) och So227 (s) yrkande 1 ge regeringen till känna.

Övriga frågor

I *motion So220 av Marianne Karlsson (c), yrkande 1,* hemställs att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna att ungdomar som tas om hand för fylleri bör registreras. Motionären anför bl. a. att detta kan skapa ett tryck på ungdomar därför att fylleriförseelser kan fördröja möjligheterna till körkort.

Enligt 1 § lagen (1976:511) om omhändertagande av berusade personer m. m. (LOB) får den som anträffas så berusad av alkoholdrycker eller annat berusningsmedel att han inte kan ta hand om sig själv eller annars utgör en fara för sig själv eller för någon annan omhändertas av en polisman. I 7 § andra stycket stadgas att om den omhändertagne bedöms vara i behov av hjälp eller stöd från samhällets sida, skall polisen innan omhändertagandet upphör gå honom till handa med råd och upplysningar samt, i den mån det lämpligen kan ske, samråda med annat samhällsorgan som har till uppgift att tillgodose sådant behov.

Enligt 87 § andra stycket körkortsförordningen (1977:772) skall polismyndigheten anmäla till trafiksäkerhetsverket när man omhändertagit någon enligt LOB. Uppgifterna bevaras i körkortsregistret i högst två år (91 och 92 §§ körkortsförordningen). I de fall den omhändertagne är under 20 år skickar polismyndigheten regelmässigt kopia av underrättelsen till trafiksäkerhetsverket till socialnämnden.

Önskemålet i motionen får enligt utskottets mening anses tillgodosett genom gällande bestämmelser. Något initiativ från riksdagen är därför inte påkallat. Utskottet avstyrker motion So220 (c).

I *motion So280 av Ulla Tillander och Gunilla André (båda c)* hemställs att riksdagen ger regeringen till känna vad i motionen anförs om insatser för det internationella arbetet, särskilt avseende åtgärder inom Nordiska rådets ram (*yrkande 3*). Motionärerna anför att ett samlat internationellt arbete är en förutsättning för en minskning av tillgången på narkotika och att ett gemensamt nordiskt agerande i inställningen till narkotikaproblemet är viktigt. Arbetet inom de internationella organen bör enligt motionärerna inriktas på breda samarbetslösningar i syfte att begränsa och på sikt eliminera tillgången på narkotika. Inom Nordiska rådets ram måste de problem som Christiania, Köpenhamn, medför återigen aktualiseras av de svenska delegaterna.

I propositionen 1984/85:19 om en samordnad och intensifierad narkotikapolitik anfördes att för att stoppa narkotikamissbruket och den illegala handeln krävs ett intensivt och uthålligt internationellt samarbete, som för Sveriges del sker dels i det nordiska och europeiska samarbetet, dels genom FN. I propositionen anfördes vidare att då det gäller arbetet med att minska produktionen av narkotiska preparat i utvecklingsländerna FN:s narkotikafond spelar en stor roll. En utvärdering av de projekt som har fått svenskt stöd gjordes 1983 av utrikesdepartementet och visar att fonden genom projekten utvecklat verksamma instrument för att minska illegal narkotikaproduktion. Det har varit förenligt med de svenska biståndspolitiska målen att lämna bidrag till fondens verksamhet och för innevarande budgetår har 10 milj. kr. utbetalats till fonden.

Vid Nordiska rådets session 1985 antogs ett handlingsprogram mot narkotika. Programmet grundar sig till stor del på en av Nordiska rådet 1982 antagen *rekommendation nr 14/1982* angående effektivare insatser mot narkotika samt det överordnade mål att Norden skall göras till ett narkotikafritt område som fastslogs av social- och justitieministrarna vid deras möte i Stockholm den 19 februari 1982. Den egentliga handlingsplanen utgörs av beskrivningar under fyra rubriker, nämligen "tiltak for å redusere tilgjengeligheten", "tiltak for å redusere efterspörselen", "tiltak innenfor forskning" och "internasjonalt samarbeid". Samspelet mellan dessa fyra områden skall också enligt planen ägnas särskild uppmärksamhet. En uppföljning av handlingsplanen har behandlats av 1986 års rådssession och i denna upplyses bl. a. om att ministerrådet i november 1986 har beslutat att förlänga handlingsplanens räckvidd till att omfatta även 1987. Planen skall under detta år omfatta följande programpunkter. AIDS och narkotikamissbruk, nordiskt tjänstemannautbyte, erfarenhetsutbyte för personal inom skolan och informations- och behandlingsområdet, åtgärder i lokalmiljöer, informationskonferens samt rapport om narkotikasituationen. Ministerrådet har också beslutat att ur 1987 års MR-reserv anslå 1 562 000 DKK för ändamålet.

Utskottet konstaterar att Sverige deltar i arbetet mot narkotika såväl inom FN:s ram som inom Nordiska rådets ram. Genom det nyligen antagna nordiska handlingsprogrammet mot narkotika har enligt utskottets mening de nordiska länderna tagit ett viktigt steg mot målsättningen att på sikt göra Norden till ett narkotikafritt område. Syftet med motion So280 (c) yrkande 3

är enligt utskottets uppfattning tillgodosett, varför yrkandet avstyrks.

Utskottet har ingen erinran mot propositionens förslag till medelsanvisning beträffande anslaget I 1. Bidrag till världshälsoorganisationen samt internationellt socialpolitiskt samarbete m. m. samt anslaget I 2. Vissa internationella kongresser i Sverige.

Hemställan

Utskottet hemställer

1. beträffande *resurser för information*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So207,

2. beträffande *en attitydförändring till alkohol*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So258 yrkande 1,

3. beträffande *opinionsbildning mot droger*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So280 yrkande 2 och motion 1986/87:So258 yrkande 3,

4. beträffande *en kampanj mot langning*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So215 yrkande 2,

5. beträffande *en kampanj för minskad alkoholkonsumtion*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So272,

6. beträffande *information om ett acceptabelt konsumtionssätt*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So239 och motion 1986/87:So255,

7. beträffande *medelsanvisning till upplysning och information på drogområdet m. m.*

att riksdagen till *Upplysning och information på drogområdet m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 5 031 000 kr.,

8. beträffande *målsättningen för alkoholpolitiken*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So215 yrkande 1,

9. beträffande *intentionerna i 1977 års alkoholpolitiska beslut*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So280 yrkande 1,

10. beträffande *definition av narkotika*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So210,

11. beträffande *lokal och regional samordning av åtgärder mot missbruk*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So225, motion 1986/87:So258 yrkande 2 och motion 1986/87:So273,

12. beträffande *kommunala handlingsprogram mot droger*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So280 yrkande 9,

13. beträffande *nykterhets- och narkotikanämnder*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So217 yrkande 1,

14. beträffande *medelsanvisning för bidrag till missbrukarvård m. m.*

att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1986/87:So484 yrkande 2 till *Bidrag till missbrukarvård m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 810 000 000 kr.,

15. beträffande *yrkesutbildning inom missbrukarvården*

att riksdagen avslår motion 1986/87:So212,

16. beträffande *stödet till nykterhetsrörelsen*
att riksdagen avslår motion 1986/87:So220 yrkande 2,

17. beträffande *medelsanvisning för bidrag till organisationer*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag och med avslag på motion 1986/87:So238 till *Bidrag till organisationer* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 47 310 000 kr.,

18. beträffande *stöd till Familjehemmens riksförbund*
att riksdagen avslår motion 1986/87:So244,

19. beträffande *stöd till föreningen Barnens Rätt I Samhället (BRIS)*
att riksdagen avslår motion 1986/87:So270,

20. beträffande *utvecklingsbidrag till CAN*
att riksdagen avslår motion 1986/87:So242,

21. beträffande *utveckling av vårdmetoder*
att riksdagen avslår motion 1986/87:So215 yrkande 7,

22. beträffande *vårdinsatser för narkomaner*
att riksdagen avslår motion 1986/87:So217 yrkande 3,

23. beträffande *vård i familjehem*
att riksdagen avslår motion 1986/87:So280 yrkande 6,

24. beträffande *kvinnors missbruk*
att riksdagen avslår motion 1986/87:So215 yrkande 3 delvis och motion 1986/87:So280 yrkande 7,

25. beträffande *medel för försöks- och utvecklingsprojekt för kvinnor med alkoholproblem*
att riksdagen avslår motion 1986/87:So215 yrkande 4,

26. beträffande *medelsanvisning till utvecklings- och försöksverksamhet*
att riksdagen med bifall till regeringens förslag till *Utvecklings- och försöksverksamhet* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 29 020 000 kr.,

27. beträffande *åtgärder mot prostitution*
att riksdagen avslår motion 1986/87:So229 och motion 1986/87:So275,

28. beträffande *ett socialt stödprojekt bland invandrarungdom*
att riksdagen avslår motion 1986/87:So230,

29. beträffande *familjerådgivningen*
att riksdagen med anledning av motion 1986/87:So227 och motion 1986/87:So277 yrkande 1 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

30. beträffande *registrering av ungdomsfylleri*
att riksdagen avslår motion 1986/87:So220 yrkande 1,

31. beträffande *insatser för det internationella arbetet*
att riksdagen avslår motion 1986/87:So280 yrkande 3,

32. att riksdagen till *Bidrag till världshälsoorganisationen samt internationellt socialpolitiskt samarbete m. m.* för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 24 298 000 kr.,

33. att riksdagen till *Vissa internationella kongresser i Sverige* för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 2 000 000 kr.

Stockholm den 7 april 1987

På socialutskottets vägnar

Daniel Tarschys

Närvarande: Daniel Tarschys (fp), Evert Svensson (s), John Johnsson (s), Göte Jonsson (m), Kjell Nilsson (s), Ulla Tillander (c), Blenda Littmarck (m), Gunnar Ström (s), Aina Westin (s), Per Arne Aglert (fp), Rosa Östh (c), Inga Lantz (vpk), Ingrid Andersson (s), Ingvar Eriksson (m) och Erik Janson (s).

Reservationer

1. Opinionsbildning mot droger (mom. 3 i hemställan)

av Göte Jonsson (m), Ulla Tillander (c), Blenda Littmarck (m), Rosa Östh (c) och Ingvar Eriksson (m) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 8 som börjar med "Utskottet anser" och som slutar med "yrkande 3 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser emellertid att det nu inte är tillräckligt att enbart fortsätta hittillsvarande upplysnings- och opinionsbildningsverksamhet. Tidigare informationskampanjer till bl. a. ungdomar har gett resultat. Det krävs därför en snabb och effektiv informationskampanj för att ånyo dra allmänhetens – och då framför allt ungdomens – uppmärksamhet till alkohol- och drogfrågorna. Regeringen bör vara beredd att ta sitt ansvar för att initiera och stimulera en sådan särskild insats. Folkrörelserna måste engageras och ta en viktig del i denna kampanj. Vad utskottet sålunda anfört om behovet av effektiva insatser för opinionsbildning mot alkohol och andra droger bör riksdagen med bifall till motion So280 (c) yrkande 2 och med anledning av motion So258 (m) yrkande 3 ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 3 bort hemställa

> 3. beträffande *opinionsbildning mot droger*
> att riksdagen med bifall till motion 1986/87:So280 yrkande 2 och med anledning av motion 1986/87:So258 yrkande 3 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört.

2. Definition av narkotika (mom. 10 i hemställan)

av Inga Lantz (vpk) som anser:

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 14 som börjar med "Utskottet anser" och slutar med "So210 (vpk)" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets uppfattning har den nuvarande definitionen av narkotika betydande narkotikapolitiska brister. Med tanke på de allvarliga riskerna för framställning av en rad beroendeframkallande och hälsofarliga medel bör narkotikabegreppet ses över.

Den linje som brottsförebyggande rådets arbetsgrupp pekat på bör bli föremål för fortsatta studier i avsikt att finna en teknisk lösning på problemen med narkotikadefinitionen.

Vid en utvidgning av narkotikabegreppet efter dessa riktlinjer torde dock i förarbeten och specialmotiveringar fordras en grundlig precisering av de kriterier som skall användas vid bedömningar i de enskilda fallen. Frågan

fordrar anlitande av både juridisk och kemisk-farmakologisk sakkunskap.

Utskottet förordar därför att en utredning tillsätts med uppdrag att se över narkotikadefinitionen i enlighet med vad som nu anförts. Detta bör riksdagen med anledning av motion So210 (vpk) ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 10 bort hemställa

10. beträffande *definition av narkotika*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:So210 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

3. Lokal och regional samordning av åtgärder mot missbruk (mom. 11 i hemställan)

av Göte Jonsson, Blenda Littmarck och Ingvar Eriksson (samtliga m) som anser:

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 16 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "So258 (m) yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening är de samordningsinsatser som redovisats i det föregående dock inte tillräckliga.

Vad som krävs för bekämpning av drogproblemet är en snabb och effektiv organisation som har överblick över hela strukturen och snabbt kan ingripa.

Utskottet förordar därför att man snarast tillskapar samordnande organ, lokalt, regionalt och centralt, för förebyggande och bekämpande av alkohol- och narkotikamissbruk. I varje kommun måste det bildas grupper, som kontinuerligt följer drogfrågan. Förutom polis och sociala myndigheter bör det finnas representanter för Hem och skola, elevföreningar och så många andra aktiva ungdoms- och idrottsföreningar som möjligt. På länsplanet bör motsvarande organisation samordna insatserna så att inga ärenden "faller mellan stolarna" på grund av traditionella myndighetsgränser. Utskottet förordar därför att en sådan grupp bildas i varje län.

Vad utskottet anfört bör riksdagen med anledning av motion So255 (m), So273 (fp, c) och So258 (m) yrkande 2 ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 11 bort hemställa

11. beträffande *lokal och regional samordning av åtgärder mot missbruk*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:So255, motion 1986/87:So258 yrkande 2 och motion 1986/87:So273 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

4. Medelsanvisning för bidrag till missbrukarvård m. m. (mom. 14 i hemställan)

av Göte Jonsson, Blenda Littmark och Ingvar Eriksson (samtliga m) som anser:

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 18 som börjar med "Utskottet har" och slutar med "avser yrkande 2" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill understryka att i princip huvudmannen för en verksamhet också bör ha det ekonomiska ansvaret.

Mot den bakgrunden bör statsbidragen till hem för vård eller boende till sin huvuddel avvecklas under de två kommande budgetåren. Som en garanti för ideell och annan enskilt bedriven vårdverksamhet bör ett betydande anslag dock finnas kvar även på sikt. Det anförda innebär att utskottet tillstyrker motion So484 (m) yrkande 2.

dels att utskottet under mom. 14 bort hemställa

14. beträffande *medelsanvisning för bidrag till missbrukarvård m. m.*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1986/87:So484 yrkande 2 till Bidrag till missbrukarvård m. m. för budgetåret 1987/88 anvisar ett förslagsanslag av 435 000 000 kr.

5. Medelsanvisning för bidrag till organisationer (mom. 17 i hemställan)

av Göte Jonsson, Blenda Littmarck och Ingvar Eriksson (samtliga m) som anser:

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 21 som börjar med "Den år 1985" och som slutar med "So238 (m)" bort ha följande lydelse:

Den ideellt drivna verksamheten utgör en viktig del i den totala kampen mot missbruk. Här kan t. ex. erinras om de insatser som görs av LP-stiftelsen, där bl. a. familjevården rönt stor framgång. De alternativa vårdformer och det engagemang som där kommer till uttryck bör stimuleras och uppvärderas. En ökad och mera målmedveten sådan satsning skulle kunna ge ytterligare goda resultat. Här behövs en ännu mera öppen attityd när det gäller att tillvarata dessa alternativ, som också har visat sig ge en mera positiv rehabiliteringseffekt än många liknande verksamheter som drivs i offentlig regi. I kampen mot missbruket och i rehabiliteringsarbetet måste de alternativa vårdformerna ges större utrymme.

Utskottet tillstyrker därför förslaget i motion So238 (m) och föreslår att anslaget H 3. Bidrag till organisationer räknas upp med ytterligare 15 milj. kr. att tillföras fördelningsposten Bidrag till organisationer som bedriver rehabiliteringsarbete.

dels att utskottet under mom. 17 bort hemställa

17. beträffande *medelsanvisning för bidrag till organisationer*

att riksdagen med anledning av regeringens förslag och med bifall till motion 1986/87:So238 till Bidrag till organisationer för budgetåret 1987/88 anvisar ett reservationsanslag av 62 310 000 kr.,

6. Stöd till Familjehemmens riksförbund (mom. 18 i hemställan)

av Daniel Tarschys (fp), Göte Jonsson (m), Ulla Tillander (c), Blenda Littmarck (m), Per Arne Aglert (fp), Rosa Östh (c) och Ingvar Eriksson (m) som anser:

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 22 som börjar med "Utskottet behandlade" och som slutar med "So244 (fp)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att organisationer som Familjehemmens riksförbund genom sitt engagemang och stöd till medlemmarna bedriver en värdefull verksamhet. Det är angeläget att familjevården utvecklas genom utbildningsinsatser. Utskottet anser därför att regeringen bör överväga möjligheterna till mera kontinuerligt statligt stöd för verksamhet av detta slag. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So244 (fp) ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 18 bort hemställa

18. beträffande *stöd till Familjehemmens riksförbund*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:So244 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

7. Stöd till föreningen Barnens Rätt I Samhället (BRIS) (mom. 19 i hemställan)

av Daniel Tarschys och Per Arne Aglert (båda fp) som anser:

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 23 som börjar med "Som utskottet" och som slutar med "So270 (s)" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att föreningen BRIS bedriver en värdefull verksamhet bl. a. genom att på ett direkt och obyråkratiskt sätt ge barn möjlighet att tala om sina svårigheter och också erbjuda praktisk hjälp. Enligt utskottets mening är det angeläget att verksamhetens fortlevnad tryggas. Ramarna för det organisationsstöd som utgår under anslaget H 3 bör anpassas så att stöd till BRIS kan beviljas. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So270 (s) ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 19 bort hemställa

19. beträffande *stöd till föreningen Barnens Rätt I Samhället (BRIS)*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:So270 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

8. Vård i familjehem (mom. 23 i hemställan)

av Ulla Tillander och Rosa Östh (båda c) som anser:

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 25 som börjar med "Utskottet har" och som slutar med "yrkande 6 avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet har tidigare uttalat att familjehemsvård i många fall är ett bra alternativ till institutionsvård. Utvärderingen av hittillsvarande verksamhe-

ter kan ge impulser till fortsatt utveckling av familjehemsvård, t. ex. för HIV-smittade missbrukare. Utskottet vill understryka att familjehemmen är en viktig del i en fungerande vårdkedja och att de måste jämställas med behandlingshem och öppenvård. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So280 (c) yrkande 6 ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 23 bort hemställa

23. beträffande *vård i familjehem*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:So280 yrkande 6 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

9. Kvinnors missbruk (mom. 24 i hemställan)

av Daniel Tarschys (fp), Ulla Tillander (c), Per Arne Aglert (fp) och Rosa Östh (c) som anser

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Utskottet har tidigare" och som slutar med "alltså avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill framhålla behovet av insatser för kvinnliga alkoholmissbrukare och för kvinnor med andra missbruksproblem. Detta gäller inte minst beträffande de gravida missbrukarna mot bakgrund av de risker som alkohol och andra droger innebär för foster. Behandlingsinsatserna måste vidare anpassas efter kvinnornas speciella behov. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen med anledning av motion So215 (fp) yrkande 3 i motsvarande del samt motion So280 (c) yrkande 7 ge regeringen till känna.

dels att utskottet under mom. 24 bort hemställa

24. beträffande *kvinnors missbruk*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:So215 yrkande 3 delvis och motion 1986/87:So280 yrkande 7 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

10. Medel för försöks- och utvecklingsprojekt för kvinnor med alkoholproblem (mom. 25 i hemställan)

av Daniel Tarschys och Per Arne Aglert (båda fp) som – under förutsättning av bifall till reservation nr 9 – anser:

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 27 som börjar med "Mot bakgrund" och som slutar med "So215 yrkande 4" bort ha följande lydelse:

Mot bakgrund av vad som anförts om vikten av att utforma speciella insatser för att hjälpa och stödja missbrukande kvinnor tillstyrker utskottet även yrkande 4 i motion So215 (fp) om att inom socialdepartementets anslag till utvecklings- och försöksverksamhet 3 milj. kr. bör avsättas för försöks- och utvecklingsarbete för kvinnor med alkoholproblem.

dels att utskottet under mom. 25 bort hemställa

25. beträffande *medel för försöks- och utvecklingsprojekt för kvinnor med alkoholproblem*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:So215 yrkande 4 till

Försöks- och utvecklingsprojekt för kvinnor med alkoholproblem anvisar ett reservationsanslag av 3 000 000 kr.,

11. Åtgärder mot prostitution (mom. 27 i hemställan)

av Inga Lantz (vpk) som anser:

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 28 som börjar med "Det åligger" och slutar med "So275 (vpk) avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet vill ånyo understryka att det är viktigt att prostituerade kvinnor får hjälp och stöd för att bryta sitt levnadsmönster. Samhället måste satsa mer på social jourverksamhet för att förhindra att fler kvinnor prostituerar sig och för att hjälpa dem som är prostituerade till att sluta. Vad utskottet nu anfört bör riksdagen ge regeringen till känna med anledning av motion So229 (s) och motion So275 (vpk).

dels att utskottet under mom. 27 bort hemställa

27. beträffande *åtgärder mot prostitution*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:So229 och motion 1986/87:So275 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

12. Ett socialt stödprojekt bland invandrarungdom (mom. 28 i hemställan)

av Inga Lantz (vpk) som anser:

dels att det avsnitt i utskottets yttrande på s. 29 som börjar med "Utskottet konstaterar" och slutar med "Motionen avstyrks" bort ha följande lydelse:

Utskottet anser att ett stödprojekt bör organiseras så att invandrare anställs för att arbeta inom sin egen nations- och språkgrupp. De invandrare som skall arbeta med verksamheten måste enligt utskottets mening ges en grundlig utbildning för att finna sig väl till rätta bland svenska institutioner och andra vårdområden, inom utbildningssystemet och inom arbetsmarknadsväsendet. Detta är nödvändigt för att invandrarungdomen skall få det konkreta stöd de behöver i olika situationer. Stödprojektet bör organiseras och administreras av kommunerna med full kostnadstäckning genom statsbidrag och statsbidraget finansieras genom särskild arbetsgivaravgift.

Detta bör ges regeringen till känna med anledning av motion So230 (vpk).

dels att utskottet under mom. 28 bort hemställa

28. beträffande *ett socialt stödprojekt bland invandrarungdom*

att riksdagen med anledning av motion 1986/87:So230 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

Innehållsförteckning

Sammanfattning 1
Proposition 1986/87:100 bil. 7 1
Motioner 2
Utskottet 5
Upplysning och information på drogområdet 5
Preciserat mål för alkoholpolitiken 10
Definition av narkotika 12
Samordning av insatser mot missbruk 14
Bidrag till missbrukarvården 17
Bidrag till organisationer 20
Utvecklings- och försöksverksamhet 23
Kvinnors missbruk 26
Åtgärder mot prostitution 27
Socialt stödprojekt bland invandrarungdom 28
Familjerådgivningen 30
Övriga frågor 31
Internationella insatser 32
Hemställan 33
Reservationer
1. Opinionsbildning mot droger (mom. 3 i hemställan) av m och c . 35
2. Definition av narkotika (mom. 10 i hemställan) av vpk 35
3. Lokal och regional samordning av åtgärder mot missbruk (mom. 11 i hemställan) av m 36
4. Medelsanvisning för bidrag till missbrukarvård m. m. (mom. 14 i hemställan) av m 36
5. Medelsanvisning för bidrag till organisationer (mom. 17 i hemställan) av m 37
6. Stöd till Familjehemmens riksförbund (mom. 18 i hemställan) av fp, m och c 38
7. Stöd till föreningen Barnens Rätt I Samhället (BRIS) (mom. 19 i hemställan) av fp 38
8. Vård i familjehem (mom. 23 i hemställan) av c 38
9. Kvinnors missbruk (mom. 24 i hemställan) av fp och c 39
10. Medel för försöks- och utvecklingsprojekt för kvinnor med alkoholproblem (mom. 25 i hemställan) av fp 39
11. Åtgärder mot prostitution (mom. 27 i hemställan) av vpk 40
12. Ett socialt stödprojekt bland invandrarungdom (mom. 28 i hemställan) av vpk 40